

שנה ז' (תשפ"ג)

אוצר פניני ברכות גדולות העלונים

◆ בהר - בחקותי ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכל שונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת קדו טללי ברכה

מכון אור לישראל

ירושלים - נהריה

יד

שתי דרגות
בעמל התורה
מלתא חדת"א

יב

גם 'זאת' בהיותם בארץ אויביהם!
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א

בתוכחות מרמזים
ברכות גדולות
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מלתא חדתא • ספיר ויהלום
ובחדת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכותלי בית הדין • מגדנות

באר מים חיים | התלהבות פאש בוערה לעבודת הבורא
שפת אמת לקוטים | ללא קבלת על מלכות שמים אין העבודה עולה לרצון
 כלל
אור החיים | פאשר מגביר ומשלים תאוות הגשמיות מחשיף את אור הפפש ו
תפארת שלמה | ימעט התעסקותו בתאוות העולם הזה החולף
דגל מנהג אפרים | ישועה על ידי הלכשת הצרה באותיות התפלה

אוצרות גאוני הדורות

פה אליהו | אכילת האדם בפרות שביעית קודמת לאכילת בהמה, כיון שגדלו
 בדרך נס בזכותו
אהל אברהם - פתח האהל | קיום מצות השמטה בשמחה כעין העבד ששמח
 במנוחתו ואינו דואג על ההפסד
פי צדיק | המוכר נאמן להקריע לזה מכרתי ולזה לא מכרתי
חושב מחשבות | אדם צריך לדבר עם חברו בלשון רכה
פני חיים | קיום פל התרי"ג מצות על ידי למוד התורה
חמדת ישראל | על ידי עמל התורה יזכה להיות בבחינת מהלך
חדושי תורה | גפילת האויבים לפני ישראל בדרך נס
קול שמואל | בזכות שמירת השמטה אין ישראל גולים מהארץ
נחל קדומים | יקר וגדלה לאבות בעולם הבא פחדושי התורה של בנייהם
אבני המקום | הגדלת והרחבת התורה
בהיות הבקר | העמל בתורה ומקנים מצותיה זוכה לחדש חדשים נאים
קריית ארבע | בריאת שמים ודשים וארץ וחדושי
תורת משה | אף הטועה בלמודו נקתבים דבריו בספר הזקרון
תורת חיים | מכח השפע הקדוש שושפע על הר סיני זוכים לחדש חדושי
 תורה
יסוד יוסף | שמירת האדם וחדושי מקנאת מלאכי השרת
מדרש תלפיות | חדושי התורה הם הקרנות החביבים להקב"ה
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

אוצר פניני החסידות

אמרי פנחס | פתוחות מרמזים ברכות גדולות
עטרת ישועה | מאמר המגיד מקווינין זיע"א בעת קריאת התוכחה: הלאי נזכה
 בחיים חייטנו שיתקיים הפסוק והשמות את מקדשיכם
מאמר מרדכי | החוזה מלובלין זיע"א: טוב לשהות בשבת בחקתי אצל המגיד
 מקווינין זיע"א כיון שהופך הקללות לברכות
מחשף הלבן | אין ערף ואין קצבה לערף נשמות ישראל
שופרא דישפאל | פרשת ערכין נכתבת לאחר התוכחה כיון שדוקא אחר הצרות
 האומות הוכיחו בני ישראל את ערכם האמתי ונאמנותם לבורא
אמרי פנחס | יש להשתמש בגשמיות במדה ומשקל
תורת הרמ"ל | יצאת מצותי תשמרו' שתהיו עמלים בתורה | התמיהה על
 הדרשה
אמרי אלימלך | כשידע שכל המניעות לטובתו יפכו לניעות'
לקוטי שיחות | השביתה ממלאכה בשנה השביעית - חזק באמונה שפח הריעה
 והצמיחה הטבעי הוא אף ורק בידי שמים
אור החיים | פי ימור אחיר' - השפעת הקדשה שנתמטטה בעוונותינו
נעם מגדים | עצה נפלאה כיצד יוכל אדם מן השורה לדעת להעריך את מדרגת
 הצדיק ולירא ממנו
באר מים חיים | קושיית הקדמונים מדוע מזכר בתורה יעודים גשמיים ולא שוכר
 עולם הבא הרוחני
בית יעקב | הגומר תפלתו ויש לו חשק לדברי תורה הרי זה ראיה שתפלתו
 רצויה, וכן מי שתורתו תורת אמת מתמלא חשק לתפלה
מחשף הלבן | בני ישראל מעלים אפלו מן המלאכים
כנסת יחזקאל | אין לאדם להתאשש ממצבו אף אם עבר על עברות חמורות
לקוטי תורה | ענין האפיה - למוד תורה בדרך הראויה, פאכילת פת אפיה
 המתעקלת פראוי
בת עין | מאמר הזכר 'לכלתם' כתיב חסר
אהבת שלום | הוא ותמורתו 'היה קדש' - יש להעלות גם את המעשים הגשמיים
 לקדשה
אור המאיר | דברי מוסר אודות המטריד נפשו בפרנסה יותר מדאי

על-ידי החברות בקדושי עליון
גם הם ישכחו אף וחמה ולהשיב מטוב ה'

אדרבא הייליגער דבר אימליך

נש אימליך

כל יודו בעינינו פשוט ובפנינו טורח לבנו, תיכף שנעלה לפניו אש שחורה
 על בני אש לבנה, אחיות ומאיות של תנא ואמליך ורבי ר' מילעך, נבער
 בשמשו כיון תעממות ומנא מרא מרא מרא וניקור לאמבר ולימא את זה המליל
 והנרא, להודיר ולהשיב את כל חלקי נפשו רוחו ונשמתו לאביו ולגבירא.

ותענינו . . .
 שוארים כלם לעצמם, ככן נתגלה
 שירי כשהתחילו רצו לתת.
 ועתה שמה מולה בכל העולמות
 שטופיע בעולם אור חדש: "נועם
 אלמלך" בשלמות הביאור
 ותמילת הפאר, הספר של העינים
 דא ב' תענינו ון לימא מיט
 הושר, וכן לקבל מנוח חיון מה שלכל
 המוסר וזה גם כן בעצמו לתת את
 טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את
 כל הביאור לשרות, "זליחו יחודים
 מבורך" - וחסות שיתן לאלה אור כבוד
 היסוד אשר קאי מ"ו, אור המוסר.
 אשרי וגם שכלו, להודיע המוסר
 וכל העולה העולה לשרותו, וזה שנת
 לו כשנתה שכל אור ייחוד מבורך לשכר
 מת המלך.

מקום דולום - שאנו רואים שחוקים
 שוקים - תמולה בעוונותיהם;
 שיעשה שלום שובם סוף, עד שהם
 מרגשים שכל מה שיעוולתם לעובדית
 שלמות השגתם מדרגתם יודים
 ומתחמים - חל רק כדי לשמר ולתת,
 ובכן לתקן את כל הביאור, ון ברוחו
 וכן גושר, תענינו כאת הוראה
 מבורך, שרואים גדולת העינים שישנם

מדרות פאר מושלמת
 באורים | ציונים | צעטיל קטן ותפילה קודם התפילה מבורך
 פריק תולדות מורחבים | מפתחות

אומנות הענווה

בת עין המבורך - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב זיע"א מאוריטש** סולל באומנות
 אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאן, כאשר לא די שריא עוקרת את השלימוליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה
 תנעילת לדיונה מזרח ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא **"ויסופו ענוים בה' שמחה"**
 מהדורות פאר | אגרות וליקוטים בנרמים | ביאורי החסידות | בניני החסידות | פריק תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

טעמים של 'לעתידי לבוא'

מדרות פאר מושלמת
 באורים | ציונים | צעטיל קטן ותפילה קודם התפילה מבורך
 פריק תולדות מורחבים | מפתחות

נושאים בפרשת בהר-בחקותי

לברכה ולא לקללה

לו: שלום עליכם רבי מרדכי בן לאה. אז פקדו בשלום הרב הקדוש דקהלת קאזיניץ (הקדמת בן המחבר):

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א
כתובות מרמזים ברכות גדולות

בשם הרב, שבתוכה מרמז ברכות גדולות מאד שלא יכול העולם לסבלן, והצורך להתלבש בלבושים כאלה עד שנכתבו קללות:

נטרת ישועה

רבי יהושע מדז'קוב זיע"א
מאמר המגיד מקוזניץ זיע"א בעת קריאת התוכחה: הלואי נזכה בחיים חיותנו שיתקום הפסוק והשמותי את מקדשיכם

והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניהחכם (כו לא) נראה לרמז מה ששמעתי מאיש אמת אשר היה בעצמו אצל המגיד הקדוש מקאזניץ זיע"א בפרשת בחקותי, וכאשר קרא את הפסוק הזה אמר בזה הלשון: 'הלואי נזכה בחיים חיותנו שיתקום זה הפסוק ויהשמותי את מקדשיכם'. והוא פלאי.

באר דבריו הקדושים: שזוכה לענוה אמתית ושפלות הרוח שבזכותה יבנה בית המקדש

אולם נוכל לרמז, כי הנה נודע שבהתוכחה גנוחות טובות ומלא ברכות, ונסתרים מעין כל חי, רק לפני נראים כי המה קללות חס ושלום, ועל פי [זה] יתבאר דבריו הקדושים, כי עקר תכלית עבודת האדם להיות אפס ואין בעיני עצמו ולא יגבה לבו, כמאמרם ו"ל (אבות פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח, והאדם אשר חושב בלבו שהוא כבר הגיע לאיזה עבודת הבוהר בודאי אינו שוה כלום העבודות שלו.

באר לשון הפסוק על דרך זה

זה ונתתי את עריכם חרבה, היינו הדינים וגבורות שמרמז בתבת עי"ר העולה פ"ר בסוד מנצפ"ף, יהיו נחרבים ובטלים באפן והשמותי את מקדשיכם, אשר עבודה שלכם יהיה שממון - כאלו לא הגעתם לשער המלך מלכי המלכים, ותהיו בבחינת ולא תכלית ענוה נפטעם האי חירגא דיומא לא שמייה, ואז אריח בריח ניהחכם ויעלה העבודות שלכם לרצון לפני המקום ברוך הוא ולנחת רוח להבוהר תעלה.

ועל זה דייקא בקש אותו הצדיק בתפלתו שיזכה בחיים חיותו לזה - שידע האדם שלא הגיע כלל לעבודת השם יתברך, ואז בודאי בעבודת פנה נזכה לבנין בית המקדש אמן:

מאמר מרדכי

רבי מרדכי לעטניר זיע"א
החזנה מלובלין זיע"א: טוב לשהות בשבת בחקותי אצל המגיד מקוזניץ זיע"א כיון שהופך הקללות לברכות

פעם אחד היה (רבי מרדכי לעטניר זיע"א) בקהלת לובלין בשבוע פרשת בחקותי, והיה דרכו לעמד תחת פסא הכבוד של הרב הקדוש, ופומיה ממלל אליו וברכין בתורת אמת, ואמר הרב (החזנה מלובלין זיע"א) כי בזה השבת הוא טוב לשבות אצל הצדיק דקהלת קאזיניץ, כי הוא עושה מדברי התוכחה ברכות.

וכאשר שמע הדברים יוצאים מפי הקדוש, שגם את מתניו ועלה ברגלו על שבת לקהלת קאזיניץ ולא שאל את פי הצדיק. ועמד מדי קרא המגיד הקדוש בספר תורה נגד פניו לשמע תכן הדברים היוצאים מפי הקדוש, על פי הפליא אותם הרב הצדיק דקהלת לובלין.

ערות אישית משהות במחצת המגיד מקוזניץ זיע"א בקריאת התוכחה

וכאשר התחיל לקרות התוכחה, הרים קול, וכמעט קול אלקים מדברת מתוך גרונו, והקול הולך וזקן מאד, וכאשר הגיע להקרא ונתתי את עריכם חרבה והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניהחכם (כו לא), אמר בזה הלשון: אבינו שבשמים מי יתן ונזכה להיות בשעה הזו.

וכאשר שמע אבי הדברים האלו, אמר שיעלה ברעיוני על המקרא הזה לפחות מאה פרושים, ופרוש אחד שמעתי מפיו, והוא המבאר בספר הקדוש זה.

אחר השבת קבל רשות מאת הרב, ואמר כי רצון נפשו לשוב ללובלין, ואז פקד על ידו שלום להרב דקהלת לובלין.

וכאשר בא ללובלין, מצא את הרב יושב על שלחנו, והוא עמד עצמו על משמרתו תחת הפסא ולא קדם פני הרב בכרפת השלום של הצדיק דקהלת קאזיניץ, שמונח רבו היה עליו כמונח שמים.

וכאשר עמד הרב מעל פסא וכל האנשים הסובבים על שלחנו פנו איש איש לביתם והיום רד מאד עד כי היה עת מנחה, אז בא אליו הרב ואחזו בידיו והביט בו בעינים מפיקות אהבה, ואמר

ערך נשמות ישראל

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

אין ערך ואין קצבה לערך נשמות ישראל

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש מי יפלא נדר בערך נפשת לה' (כו ב). יש לדקדק אמאי פתבה התורה בזה הלשון ערך כמדבר לנוכח, לא היה לו לומר רק 'בערך', וגם רש"י זכרנו לברכה פתב (פסוק א) דכפל הפפ"ן לא ידעתי כיצד הוא.

ואפשר לומר, דהנה בערך האדם לא עשתה התורה כי אם דבר מועט, והיכי דמי דבר זה, והלא ערך הישראלי אין לו קץ, דקיימא לן (סנהדרין לו) המקום נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא, ואם בן אמאי עשתה התורה בערכו כי אם דבר קטן.

לזה הקדימה התורה ואמרה דלגבי ערך נשמות ישראל אין להם קצבה ולא ערך, ומי שיקבל עליו ערך עצמו לא נכנסו הנשמות בערך, דהנשמות אין להם ערך, לזה אמר בערך, דהינו זה הערך דוקא בערך שהוא ערך גופף דוקא, אבל לגבי הנפשת הם לה' ואין להם ערך, כי אין מי שידוע ערכם רק הוא יתברך.

וזהו בערך, דהינו הערך שתעשה הינו דוקא בערך גופף דוקא גוף בלא נשמות, אבל הנפשת הם לה' ואין להם ערך, משום הכי הוי הערכין דאדם בזול, אמנם הנשמה חלק אלוה ממעל ואין קץ לערכה:

שוברא דישראל

רבי ישראל מבלוו'ב זיע"א

פרשת ערכין נכתבת לאחר התוכחה כיון שדוקא אחר הצרות האיומות הוכיחו בני ישראל את ערכם האמתי ונאמנותם לבוהר

יש לומר בדרך מליצה, מה שפרשת ערכין פתוב בתורה אחרי פרשת התוכחה, כי אחרי הצרות הרבות שעברו עלינו לא עלינו, אז הטבנו לראות ולהפיר ערכו הנעלה והאמתי של כל יהודי באשר

בני אדם הבאים אל המלך, והם חלוקים זה מזה. מין אחד, כשבא אל המלך לבקש ממנו איזה דבר, אזי הדרך לעמד לפני המלך באימה ובהכנעה פדרך שעומדין לפני המלך.

והמין השני הוא, כשבא איזה בעל מלאכה, ועושה מלאכה אצל המלך, אזי הוא יושב בהרחבה גדולה על פסא, ועושה מלאכתו, כי אם יהיה עומד בהכנעה, אזי אינו יכול לעשות מלאכתו.

העוסק בתורה כפעל הוא כגדר 'בן חורין' והמקום ושומר התורה ככל עסקיו הוא כבחנינת 'עמלים בתורה'

ובזה מתרץ הרומאי הנ"ל, כי ידוע דאורייתא לכושין דקודשא בריך הוא הוא. והנה אם אחד יושב ועוסק בתורה, אזי אין לך בן חורין גדול מזה, ומי שהוא הולך בשוק ועושה משא ומתן, ובזה צריך גם בן לקים 'בכל דרכיך דעה' (משלי ג ט), אבל לזה צריך שמור גדול, שלא לדבר שקר, ושלא להונות את חברו בכל הענינים, בראיה ושמיצה, וזה עמל גדול, וזה פנות חז"ל 'הוי עמלים בתורה'.

באר דברי רש"י על פי הנ"ל

וזה פנות רש"י ו"ל אם בחקתי, הרי קיום מצות אמור, ומה אני מקים זאת מצותי תשמרו מה שצריך שמור, זה שתהיו עמלים בתורה כמבאר, ודוק היטב:

'היינו כגשם' - העלאת הגשמיים

ואמר הוא נ"ל (הרב הקדוש רבי פנחס מקורין זי"ע א): זה הסיים של הפיוט 'היינו כגשם' וכו' - שתתיה אותנו עם הגשמיים - להעלות כל זה:

תורת הרמ"ל

רבי משה לייב מסאסוב זי"ע א

'זאת מצותי תשמרו' שתהיו עמלים בתורה | התמיהה על הדרשה

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו (כו א), ופרש רש"י: 'אם בחקתי תלכו' הרי קיום מצות אמור, ומה אני מקים זאת מצותי תשמרו שתהיו עמלים בתורה. והוא תמוה מאד, שככלל קיום מצות נשמע שיהיה עמלים בתורה.

סתירה מב' מאמרי חז"ל אודות עסק התורה

והנראה בעזרת השם יתברך לפרש, דלא קשה מידי, דהנה יש עוד להקשות על לשונות חז"ל דמקיא אהדרי, פעם אחת אמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ב) אין לך בן חורין אלא מי שהוא עוסק בתורה, ופעם אחת אמרו חז"ל הוי עמלים בתורה.

ישוב התמיהה על פי שתי אפנים בעמירה לפני המלך

נראה לתרץ, דרך משל מהמלך בשר ודם, דהנה יש שני חלוקים בשני

הוא, ורמז לנו הפתוב, אשר בערך נפשות לה' תתבונן במהותם אחרי התוכחה בפרע פרות בישראל איך שהם נאמנים לה'. **דוקא** בזמנים קשים הללו הוציאו אל הפעל כחות עלאיים החבויים וטמונים בקרב כל איש ישראל, ואשר הם מורשה לקהלת יעקב מאבותיהם שעמדו רגליהם על הר סיני וקבלו את התורה ממדבר מתנה, שם במדבר הגדול והנורא, מקום נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים, נצרכו נשמות ישראל בכור הזפוף, וקבלו בנשמותיהם להם ולזרעם אחריהם, את הכח של מסירת נפש ללכת עם התורה ובאש ובמים:

העלאת הגשמיים

אמרי פנחס

רבי פנחס מקורין זי"ע א

יש להשתמש בגשמיים כמדה ומשקל

בשם המגיד ממעריטש: ונתתי גשמיכם בעתם (כו ד), כי האדם צריך לגשמיים לאכל ולשתות ולעשות משא ומתן - כדי להעלות נצוצות קדושות, רק הכל צריך להיות במשקל, אכילה רק כדי צרכו, וכיוצא בזה, הכל בעתו, וזה ונתתי גשמיכם בעתם.

פרשת בהר-בחקותי

באר הפסוק על פי הנ"ל

וזהו כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן, ארץ היא ארציות ונשמיות, המה המניעות לעבודתו יתברך, ורוצה לומר כי תבאו לבחינה זו לידע פי כל המניעות אשר אני נתן, המה לכם, להנאתכם וטובתכם, אז ושבתה הארץ, בודאי תשבת ותבטל כל המניעות, שבת לה, רצה לומר שיתפכו המניעות לנעימות, להיות שבת לה מקור הרחמים, אמן פן יהי רצון:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע א

השביעה ממלאכה בשנה השביעית - חזוק באמונה שכח הזריעה והצמיחה הטבעי הוא אך ורק בידי שמים

אמר רז"ל (שבת לא.) על הפסוק והיה אמונת עתיד גו', דאמונת זה סדר זרעים, ומפרש בירושלמי שמאמן בחי העולמים וזרע' (תוס' ד"ה אמונת - שם). **והבאר** בזה, דהגם שענין הזריעה הוא בטבע והנהגת העולם, הבריא, והנהגת

וגם אינו יהודי שאינו מאמין בחי העולמים זרע וסומך על זריעתו, מכל מקום, איש ישראל הזורע עושה זאת לא מפני שקף הוא מנהגו של עולם - פהנהגת שכנו האינו-יהודי, ואפלו לא מפני שנהג בן בעצמו כמה פעמים, שכבר זרע הרבה פעמים ובכל פעם הביאה הזריעה צמיחה וכו' - אלא אף ורק מפני שמאמין בחי העולמים ורק לכן הוא זורע' (עשה).

ועל פי זה יובן ויתקן גדל ענין מצות שביעית, שפפשוט (ראה חינוך מצוה פד. מצוה שכת. רמב"ן פרשתנו כה ב. אברבנאל שם) שרש מצוה זו הוא להחזיר ולהטביע באדם את ההכרה שהצמיחה שבארץ תלויה אף ורק בהקדוש ברוך הוא, שלכן צוה השם ושבתה הארץ שבת לה, באפן שהאדם סומך אף ורק על הקדוש ברוך הוא, ולכן אף על פי שלא נזרע ולא נאסף את תבואתו, וצויתו את ברכתי לכם גו'.

יש לומר, שאין הפונה במצוה זו רק למי שעדיין לא הגיע להדרגת דמאמן בחי העולמים וזרע' ולכן זקוק הוא למצות

כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה' (כה ב)

אמרי אלימלך

רבי אלימלך מגרודזיסק זי"ע א

כשירע שכל המניעות לטובתו והפכו לנעימות

הנה צריך האדם לידע נאמנה, כי כל הגשמיים והמניעות אשר יש להאדם, הכל הוא לטובתו, כדי שיהפך חשוקא לנהורא, וטעמא מרירא למתקא, ויזכה לנעם זיו העליון, כי זה הוא עקר העבודה והנחת רוח להקדוש ברוך הוא, כי בלא זה יש להקדוש ברוך הוא שרפים ואופנים וחיית הקדש, אשר כלם משבחים ומהללים לשמו יתברך.

ועקר התענוג ונחת רוח להשם יתברך, הוא דיקא מאדם השפל הקרוין מחמר, אשר מהפך כל המניעות והארציות והגשמיים לשמו יתברך. ואז פאשר באמת יודע ומבין זאת, בזה מהפך המניעות לנעימות.

שבוֹתָדָךְ, וְאָמְרוּ וְלֹא מִגִּילָהּ כַּטּוֹ. 'יָשִׁיב' לֹא נֹאמַר אֲלָא 'וְשָׁב' וְגו'.

וְאִם לֹא מִצְאָה יְדוּ דֵי הַשִּׁיב' - אִם לֹא יִהְיֶה כַח בְּיִשְׂרָאֵל לְסַבֵּל הַיְסוּרִים

וְאָמְרוּ וְאִם לֹא מִצְאָה יְדוּ דֵי הַשִּׁיב, פְּרוּשׁ, וְאִם יִרְאֶה הָאָדוֹן כִּי אֵין כַּח בְּעַם לְסַבֵּל חֻבְלִים עוֹד, וְרַבּוּ חוֹבוֹתֵיהֶם לְמַעֲלָה רָאשׁ, וְאָפֶס בְּהֶם כַּח הַסֶּבֶל, וְהָיָה מִמְכָרוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל, שֶׁהוּא זְמַן הַמַּגְבֵּל לְגַאֲלָהּ בַּעֲתָהּ. וְאִזּוֹ וַיֵּצֵא בִּיבֹל וְשָׁב לְאַחֲזוֹתוֹ, כִּי קָץ הַגְּלוּת יִשְׁנֹו אֲפֹלוּ יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִים חֹס וְשָׁלוֹם:

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (כו ב)

נעם מגדים

רבי אליעזר הלוי מטארנוגורד זיע"א
עצה נפלאה כיצד יוכל אדם מן השורה
לדעת להעריך את מדרגת הצדיק ולירא
ממנו

הנה רבים המה אשר לפלא בעיניהם הַדְּבָר הַזֶּה לִירָא מִפְּנֵי הַצַּדִּיק, מְהִיֹּת שְׂאֵינָם יוֹדְעִים בְּחִינָתוֹ, וְחוֹשְׁבִים כְּמוֹהוּ כְּמוֹהֶם. וְאוֹמֵר מוֹרָא זוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהוּ, וְלֹא יִפְחַד וְלֹא יִגּוֹר מִמֶּנּוּ כְּלָל מִשׁוֹם זֶה.

וְלִהְשָׁכִיל לְבוֹתָם שְׂיַדְעוּ קִצְת בְּחִינַת צַדִּיקִים, יֵשׁ תִּפְקֶנָה כְּפֹ, דְיָדוּעַ מֵהַזֶּה הַקְּדוֹשׁ וּמְקַדְּשֵׁי הַסִּפְרֵי הַחֻכְמָה הַבָּאִים אַחֲרָיו כִּי הַתְּלִמִּיד חָכֵם יִקְרָא שְׁבֵת, וְכַמָּה טְעָמִים נֹאמְרוּ בְּדָבָר, וְאַחַד מֵהֶם הוּא כִּי הָאָרֶץ שָׁיֵשׁ לְסַתֵּם בְּנֵי אָדָם בְּשֵׁבֶת כְּכֹה יֵשׁ לְתַלְמִידֵי חֻכְמִים בַּחַל, לְזֶה יִקְרָא שְׁבֵת.

וּמַעֲתָה מִצְאָנוּ לָהֶם תִּפְקֶנָה, וְהוּא שְׂיִתְקַדֵּשׁ וְיִטְהַר מַעֲשָׂיו עַל כָּל פְּנִים בְּשָׁבוּעַ אֶחָד בְּשֵׁבֶתָא לְשִׁבְתָּא לְהַזְהִיר מִכָּל דְּבָר בְּלִתֵּי טוֹב, וּבַעֲרַב שְׁבֵת וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיֵאוּ, לְטַבֵּל בְּמִקְוֵה טְהוֹרָה וּלְקַדֵּשׁ מַעֲשָׂיו וּלְהַכִּין לְבוֹ לְתַפְלָה לְכַבֵּס לְבוֹ כְּבוֹרֵית וּלְהַתְּפַלֵּל בְּכָל כַּחוֹ וְהַשְׁגָּתוֹ, וְאִזּוֹ יִהְיֶה לוֹ הָאָרֶץ דְּשִׁבְתָּ קִצְת. וּמִזֶּה יִבִּין בְּחִינַת הַצַּדִּיק שְׂכָף יֵשׁ לוֹ בַּחַל וּבְשִׁבְתָּ מַעֲלָה מַעֲלָה וְגִבּוּת מַעַל גְּבוּת, וְאִזּוֹ יִרָא וְיִפְחַד מֵהַצַּדִּיק, וְהִבֵּן וְכו'.

באור הכתוב על דרך הנ"ל

וְכֹזֶה יִבְאֵר הַכְּתוּב, אֶת שְׁבֵתֵי תִשְׁמְרוּ, וְאִזּוֹ תִדַּע בְּחִינַת הַתְּלִמִּיד חָכֵם וְתִירָא מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ וּמְקַדְּשֵׁי תִירָאוּ, עַל דְּרָף אֲמָרָם מִמְקַדְּשֵׁי (ראַה שְׁבֵת נה), וְעַל יְדֵי זֶה אֲנִי ה' וְכו', תִּפְאָמִין כִּי אֲנִי ה' אֶחָד וּמִיַּחַד, וְהִבֵּן הִיטֵב:

ח' ל'מען אחי ורעי'.

וְהִגְאֲלָהּ תִּהְיֶה, בְּהַעִיר לְבוֹת בְּנֵי אָדָם, וְיֹאמֵר לָהֶם הַטּוֹב לָכֶם כִּי תִשְׁבוּ חוּץ, גּוֹלִים מֵעַל שְׁלַחַן אֲבִיכֶם, וּמֵה יַעֲרַב לָכֶם הַחַיִּים בְּעוֹלָם זולת החברה העליונה אֲשֶׁר הָיִיתֶם סְמוּכִים סְבִיב לְשַׁלְחַן אֲבִיכֶם, הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרוּף הוּא לְעַד.

וְיִמָּאִים בְּעֵינָיו תִּפְאוֹת הַנְּדָמִים, וְיַעֲרַם בַּחֲשֵׁק הַרוּחָנִי, גַּם נִרְגַּשׁ לְכַעַל נֶפֶשׁ כָּל חַי, עַד אֲשֶׁר יִטְיָבוּ מַעֲשֵׂיהֶם, וּבְזֶה יִגְאֵל ה' מִמְכָּרוֹ. וְעַל זֶה עֲתִידִין לִתֵּן אֶת הַדִּין כָּל אֲדוּנֵי הָאָרֶץ גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, וּמֵהֶם יִבְקַשׁ ה' עֲלֵבוֹן הַבַּיִת הָעֹלָב.

ואיש כי לא יהיה לו גאל - כאשר אין מי שישׁיב את עם ישראל לאביהם שבשמים

וְאָמְרוּ וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ גֹּאֵל, עַל דְּרָף אוֹמְרָם ו'ל (סנהדרין גג). אֵין 'אִישׁ' אֲלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא, דְּכָתִיב (שְׁמוֹת טו ג) 'ה' אִישׁ מִלְחָמָה', כְּשֵׁלֵא יִהְיֶה לוֹ גֹּאֵל, כִּי אֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב, אֵין מְנַהֵל וְאֵין מְחַזֵּק כִּיֵּד אִמָּה יִשְׂרָאֵלִית לְהַשִּׁיבָה אֶל אֲבִיהָ.

והשיגה ידו ומצא כנדי גאלתו - תקנתם תהיה על ידי היסורים והגלות

אֵל תֹּאמַר כִּי חֹס וְשָׁלוֹם אֲבָדָה תִּקְנֶה, אֲלָא וְהַשִּׁיגָה יְדוֹ וּמִצְאָה כְּנֵדֵי גֹאֲלָתוֹ, אֲמָרוּ ו'ל (סנהדרין עז): כִּי הַיְסוּרִין וְהַגְּלוּת הֵם תִּקּוֹן הָאִמָּה לְהַכְשִׁירָה, וְהוּא מֵה שְׂרַמְזוֹ וְהַשִּׁיגָה יְדוֹ, עַל דְּרָף אוֹמְרוֹ (דְּבָרִים ב טו) 'יָד ה' הִיָּתֶה בָּם', שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה הַחוּבָטָת בְּאִמָּה בְּגִלוּת הַמֶּר, וּבְאִמְצָעוֹת זֶה יִשְׁיֵג לְמִצְאָה כְּנֵדֵי גֹאֲלַת הַבַּיִת.

והחשב את שני ממכרו - קרוב הנאלה ונכני שנות החרבן על פי יסורי עם ישראל

וְאוֹמְרוּ וְחֻשְׁב וְגו', הַנַּה לְצַד שֶׁהִמְכָּר הוּא בְּעוֹנוֹתֵינוּ, כְּאוֹמְרוֹ (ישעיה נ א) 'הֵן בְּעוֹנוֹתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם, וְהָעוֹן הוּא חוֹב עַל הָאָדָם, בְּשַׁעַת קְרִיעַת הַשֵּׁטֶר צָרִיף לְעִשׂוֹת חֻשְׁבוֹן הַחוֹב שְׁעָלָיו וּלְפָרַע הַנִּשְׁאָר.

וְהוּא אוֹמְרוֹ וְחֻשְׁב אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ, הַשָּׁנִים שֶׁנִּשְׁאָר הַבַּיִת מְכוּר, וְיִתְנַכֵּה לְפִי שְׁעוֹר הַשָּׁנִים מְעוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהַעֲדָף יִשִּׁיב, עַל דְּרָף אוֹמְרָם ו'ל (ויקרא כ א) בְּמִשְׁפָּטֵי הַתְּשׁוּבָה וְתִקּוּנָהּ 'תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל', אִם אָדָם נִהְנֶה מִהַעֲוֹן, יִסְגֵּף עֲצָמוֹ כְּשְׁעוֹר מֵהַשְׁנָה מִהַחֲטָא, וּבְזֶה יִפְרַע חוֹבוֹ, וְכִמוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה אָדוֹן הָעוֹלָם כְּשִׁיחְקָרְב זְמַן הַגְּאֲלָהּ, וְהוּא מִמְכָּרָם ו'ל (סנהדרין עח): שְׂיִהְיוּ חֻבְלֵי מִשִּׁיח.

וְכֹזֶה וְשָׁב לְאַחֲזוֹתוֹ, פְּרוּשׁ, חוּזֵר אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא, גַּם עַל יִשְׂרָאֵל, עַל דְּרָף אוֹמְרוֹ (דְּבָרִים ל א) 'וְשָׁב ה' [אֱלֹהֵיךָ] אֶת

שביעית להחזיר בו הפרה זו, אלא אפלו מי שזרע את שדהו במשך שש השנים באפן ד'מאמין בחי העולמים וזרוע' (פנ"ל) - מפל מקום, גם אצלו פועלת מצות שביעית חדוש עקרי.

וְהַבְּאוּר בְּזֶה: בְּמִשְׁךְ הַשֶּׁשׁ שָׁנִים, אָף שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא חָקֵי הַטֵּבַע וּמַעֲשֵׂה וְרִיעֲתוֹ הֵם הַסִּבָּה הַאֲמִתִּית לְצִמִּיחַת הַתְּבוּאָה וְהַפְּרוֹת, מִפְּל מְקוֹם, בִּיּוֹן שְׂכַפְפַּעַל יִשְׁנָה בְּזֶה עֲשִׂית הָאָדָם, וּבְרַפְתָּ ה' בָּאָה אֵלָיו בְּאִמְצָעוֹת עֲשִׂיתוֹ, 'וּבְרַכָּךְ ה' אֱלֹהֵיךָ כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה' דִּיקָא, לֹא נִכְרַת בְּגִלוּי וּלְעֵינָי בְּשׁוֹר אֲמוֹנָתוֹ בְּחֵי הָעוֹלָמִים.

וְדוֹקָא בְּשִׁנָּה הַשְּׁבִיעִית, כְּשֵׁאִינוּ זוֹרַע כּו' וְאֵין שׁוֹם פְּעֻלָּה וּמַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם, וּמִפְּל מְקוֹם הָרִי הוּא עוֹסֵק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה (ראַה סְפוּרוֹ פְּרוּשְׁתָּנוּ כה, ב. ד) בְּמִנּוּחָה בְּלֵי שׁוֹם דְּאָגָה, הָרִי זֶה מוֹרָה עַל הַאֲמוֹנָה שְׁלוֹ בְּחֵי הָעוֹלָמִים:

כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו וכו' גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו, ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה ידו ומצא כנדי גאלתו, וחשב את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו ושב לאחזתו

(כה כה-כו)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א
כ' ימוך אחיך - השפעת הקדשה שנחמעה בעונותינו

כִּי יִמוּךְ אַחִיךָ וְגו'. פְּרָשָׁה זוֹ תִרְמָזוּ עֲנֵן גְּדוֹל וְהַעֲרָה לְיוֹשְׁבֵי תִבְל. כִּי יִמוּךְ, עַל דְּרָף אוֹמְרוֹ (קֹהֶלֶת י ח) 'בְּעִצְלָתִים יִמָּךְ הַמְקַרָּה', וְאָמְרוּ ו'ל (תענית ז): עֲשִׂיתֶם לְאוֹתוֹ שְׁנֹאמַר בּוֹ (תהלים קד ג) 'הַמְקַרָּה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו' מָךְ. כִּי כְּשֶׁהַתְּחַתּוּנִים מִטֵּין מִדְּרָף הַטּוֹב, מִסְתַּלְקִים הַהַשְׁפָּעוֹת וּמִתְמַסְכֵּן עִמּוּד הַקְּדוֹשָׁה, כִּי הַעֲקָר תְּלוּי בַּתְּחַתּוּנִים.

'ומכר מאחזתו' - חרבן המקדש

וְאָמְרוּ וּמְכַר מֵאַחֲזוֹתוֹ, יִרְצָה עַל מִשְׁכָּן, מִשְׁכָּן הַעֲדוּת, אֲשֶׁר הוּא אֲחֲזוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁבוּ הַשְּׁרָה שְׁכִינָתוֹ, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ נִמְכָּר הַבַּיִת כִּיֵּד הָאֲמוֹת, וּכְמִצְוֵת ו'ל (שְׁמוֹרֵי נא ח) בְּפְרוּשׁ פְּסוּק (תהלים עט א) 'מִזְמוֹר לְאַסָּף, בָּאוּ גוֹיִם' וְגו'.

על הצדיקים לעורר לבות העם להשתוקק לשוב לשלחן אביהם שבשמים

וְהוֹדִיעַ הַכְּתוּב כִּי גֹאֲלָתוֹ הִיא כִּיֵּד הַצַּדִּיק אֲשֶׁר יִהְיֶה קְרוֹב לָהּ, עַל דְּרָף אוֹמְרוֹ (לעיל י א) 'בְּקִרְבֵי אֲקָדָשׁ', הוּא יִגְאֵל מִמְכָּר אַחִיו, כִּי הָאָדוֹן בְּרוּף הוּא יִקְרָא לְצַדִּיקִים 'אָח' כְּכִיכּוֹל, דְּכָתִיב (תהלים קכב

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

בני ישראל מעלים אפלו מן המלאכים

קממיות גימטריא 'פנימיות', אפשר לרמז על פי מה שכתב רבנו זלה"ה (עץ חיים שער כח פ"א), דנשמות ישראל הם מפנימיות העולמות, ונשמות המלאכים הם מחיצוניות העולמות, נמצאו ישראל מעלים גם מהמלאכים.

וזהו ואולך אתכם קוממיות שהיא חשבון 'פנימיות', דהינו ששמותיכם מפנימיות, בזה אתם מעלים על כל פעלי קומה, אפלו המלאכים:

ואם באלה לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי, והלכתי אף אני עמכם בקרי וגו' (כו כג-כד)

בנסת יחזקאל

רבי יחזקאל מרדומסק זיע"א

אין לאדם להתניאש ממצבו אף אם עבר על עברות המורות

הנה קצת בני אדם, הטענה שלהם הוא, אם ידעו שחטאו בעברות המורות רחמנא לצלן, וימלכלך בעונות, הם מתניאשים שאין להם תקומה עוד, ולא יוכלו לקרב את עבדות הבורא יתברך שמו, ונשארו נואשים חס ושלום.

הרמו בלשון הפסוק **ואם באלה לא תוסרו לי**

וזה הפרוש **ואם באלה לא תוסרו לי**, 'אלה' הוא רמז לחטא העגל שאמרו 'אלה אלהיך ישראל' (שמות לב ד), הינו שעשו עברות המורות, ועל ידי זה לא תוסרו לי, הינו שלא יוכלו לקחת מוסר לילך בדרך הישר, כי הוא חושב בדיעתו שאינו יוכל לקרב עצמו לעבודת השם יתברך מחמת שהוא מלכלך בעונות.

והלכתם עמי בקרי - קיום המצות בקרירות

וזה והלכתם עמי קרי, 'קרי' הוא מלשון קרירות, הינו שלפעמים אפלו אם עושה איזה מצוה יעשנה בקרירות ואינה עושה אותה בחשקות ובקרירות.

לנבי הסתה לעברה יש להתנהג בקרירות אף המצות יש לקיים בהמירות וקרירות

ובאמת לא כן הדרך, כי אם היצר הרע מסיתו לדבר עברה, צריך להיות בקרירות שלא יתאנה לה, ולא יעשה מאומה, אכל אם עושה מצוה, צריך שיעשנה בקרירות, ובכח התמימות יעשה מצות ומעשים טובים, ואם הוא חס ושלום להפוך, שלדבר מצוה הוא בקרירות, אמר הפתוב והלכתי אף אני עמכם בקרי:

אותי פראוי, זה יהיה לכם האות, אשר ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ פריה וגו', כלומר שתראו שתתברכו מהם, והברכה על ידיהם אי אפשר כי אם שיהיה העבודה באמת שלא תכוננו להתברך מהם.

וכאשר תקבלו ברכה מהם תדעו שהעבודה הייתה שלא על מנת לקבל פרס. אבל לא נתפנה התורה הקדושה להבטיח טובה בשביל העבודה, כי צריך לעבדו שלא על מנת לקבל פרס. בינה זאת:

והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע (כו ה)

בית יעקב

רבי יעקב מאיז'ביצא זיע"א

הגומר תפלתו ויש לו חשק לדברי תורה קרי זה ראה שתפלתו רצויה, וכן מי שתורתו תורת אמת מתמלא חשק לתפלה

והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע. זה רומז שילכו מחיל אל חיל, כי דיש הם אותיות השם שד"י, ורומז על תפלה, כמו שאנו אומרים 'לתקן עולם במלכות שדי' (תפילת עלינו).

ובציר רומז על דברי תורה ושמחה, פענן שנאמר 'תורת ה' תמימה משיבת נפש' (תהלים יט ח), וזה רומז שעל ידי עבודה יגיעו וישיגו דברי תורה לאמתם, ומדברי תורה יגיעו לתפלה, וזה ובציר ישיג את זרע, פי זריעה רומז לתפלה.

וזה דאיתא (ברכות טד.) היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה להקביל פני שכינה שנאמר (תהלים פד ח) 'ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון', אמר רבי חיא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר 'ילכו מחיל אל חיל' וכו'.

ואם אדם הולך מבית הכנסת לבית המדרש מלא תפלה וחושק לדברי תורה, זה סימן שתפלתו רצויה ומקבלת, וכאשר הולך מבית המדרש בגדל חשקות מדברי תורה לבית הכנסת לתפלה, זה סימן שתורתו תורת אמת ויהיו נקבעים בלבו.

וזה והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע, שעל ידי עבודה ותפלה בחינת 'דיש' תהא תפלתכם זכה כל כך שעל ידי זה תתמלאו חשק לדברי תורה אמתיים והדברי תורה יצמיחו בכם חשק לתפלה (אות ט):

ואולך אתכם קוממיות (כו יג)

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם, ונתתי גשמיכם בעתם וגו' (כו ג-ד)

באר מים חיים

רבי חיים מטש'רנוביץ זיע"א

קושיה הקדמונים מדוע מזכר בתורה יעודים גשמיים ולא שכר עולם הבא הרוחני

ונתתי גשמיכם בעתם וגו'. דבר זה נשאל לתכמים הראשונים בחבוריהם המפרסמים (הקדמת ספר החינוך, כוזרי מאמר א' אות קד, ביאור רס"ג בפרשת) ונתקשו בזה, לכאור מפני מה הזכירה התורה יעודים הגשמיים ולא הזכירה יעודים הרוחניים בשכר עולם הבא המעמד לבוא אלינו בעגלא, צא ולמד בספריהם.

תמיהה המגיד מזלוטשוב זיע"א - כיון שיש לעבדו יתברך שלא על מנת לקבל פרס מדוע מזכר כלל בתורה הבטחת שכר

ושמעתי מזה מאדמו"ר הרב הקדוש בוציא דנהורא רבא ויקריא מורנו הרב יחיאל מיכל זצלה"ה מגיד מישרים דקהלת זלאטשוב, כי הנה באמת לכאורה זה פלא במה שהבטיח אותנו שמו יתברך ביעודים הטובים פאשר נעבד אותו, הלא נודע שצריך לעבדו שלא על מנת לקבל פרס.

ואם בן מה נפקא מנה בהבטחת הטובה - אם אסור להעלות זאת על המחשבה, ולכאורה יותר טוב היה שלא להזכיר כלל היעודים האלה ולא היה נצרך להזהיר שלא לעבד על מנת לקבל פרס, יבוא הטוב מאלי טובים.

המצות גורמות השפעות טובות בדרך ממילא - אמנם כל זאת בתנאי שיקומם האדם לשמה ושלא על מנת לקבל פרס

ואמנם, כי הנה האדם העובד את ה' אלהיו ועוסק בתורה ומצות, ודאי שהוא מתברך על ידיהם ממילא בכל הפרכות רוחניות וגשמיות (וכאשר כתבנו למעלה שכל המצות הנה צנורות השפע שיורד וישפע על ידן כל הטובה המאשרת מקור הברכות עד כל העולמות שלמטה).

ואולם כי העבודה הזאת צריך שיהיה באמת לשמו יתברך ברכ אהבה וחסד ומורא ובושה שלא על מנת לקבל פרס בשום צד (וכנזכר למעלה). ואם יתערב במחשבתו שמץ דבר שרוצה לקבל על ידי זה טובה אליו הן ברוחני הן בגשמי, לא יקבל כלום על ידי עבודה זו, כיון שהעבודה אינה באמת לשמו יתברך.

באור הפסוק על פי הנ"ל

ולזה אמרה התורה אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו', פרוש אם תעבדו

בשכרי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם ולא תשבעו (כו כו)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

ענין האפיה - למוד תורה בדרך הראויה, כאכילת פת אפויה המתעכלת כראוי

ואפו עשר נשים. פרוש ואפו, פי הנה התורה נקראת לחם חטה שהוא כ"ב אותיות התורה כמנין חט"ה. והענין, פי האוכל עסה שלא נאפית עדין, אינה מתעכלת במעיו כלל ואינה נבלע באבריו להיות ממנה דם הנפש, אכל האוכל אחר אפיתו, הוא מתעכל במעיו ונבלע באבריו להיות ממנו דם הנפש והיו לאחדים ממש.

וכן הענין במזון הנפש שהיא התורה, שכשאינה אפוייה אצל האדם כמו שיתבאר לקמן, אף אם הוא אדם שלומד תורה הרבה, אינה מתאחדת עמו, אלא היא ענין בפני עצמו והוא בפני עצמו, ואינו מקבל חיות כלל ממנה, בענין הלחם הגשמי שלא נאפה עדין כלל.

אבל כשהתורה אפוייה אצל האדם, היא נבלעת בכל רמ"ח אבריו והיו לאחדים ממש כנ"ל. וזהו שאמרו חז"ל (עירובין נד.) על פסוק (שמואל ב' כג ה) 'ערוכה בכל ושמרה' אם ערוכה בכל רמ"ח אבריו היא שמרה וכו'. וכמו שנתבאר על פסוק 'ושבתה הארץ'.

המשותק לריבנות ולבו בוער תמיד כשלהבת אהבת הבורא - התורה מתאחדת עמו ונבלעת בדמו

ולחבין ענין האפיה, הוא ענין אמרם ז"ל (מדרש תהלים צ יב) פי התורה נתנה אש שחורה על גבי אש לבנה. והנה ענין 'אש שחורה' הוא אש מסתרת ונעלמת בלב כל אחד ואחד מישראל באהבה ותשוקה לדבקה בו תברך, שאף שהוא טרוד בעסקיו הגשמיים.

כי לבו בוער תמיד לאהבת ה' כמו שכתוב (איכה ב יח) 'צעק לבם אל אדני', פי הלב צועק בהעלם והסתור לדבקה בו תברך ונקרא 'חולת אהבה' וכמו שכתוב (שיה"ש בה) 'סמכוני באשישות וגו' כי חולת אהבה אני (וזהו ענין אני ישנה ואף על פי כן ולבי ער. וענין מה שכתבתי על פסוק 'ציון במשפט תפדה').

ובאהבה זו המסתרת ובוצרת אשר רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה שמתלהב ובוצר תמיד לדבקה בו תברך, בזה יוכל האדם לאפות לחם חטה שהיא התורה.

וכשיאפה האדם את התורה בשלהבת האהבה אליו תברך, בזה יבלעו דברי תורה במעיו והיו לאחדים עמו. וזהו ואפו לחמכם פרוש התורה, בתנור אחד, פרוש בחמימות האהבה הבאה מהתבוננות של אחד וחודו של עולם.

'עשר נשים' - היריעה שגם התשוקה לעבודת ה' רק מתנה מהבורא

וענין עשר נשים הוא, שבנפש כל אחד ואחד מישראל יש עשר בחינות, שלש אמות ושבע כפולות, ובעשרה דברים אלו יהיה האפיה הנ"ל, ויהיו בחינות אלו בחינת נוקבא, שיגיע שבאמת אין הטוב שלו, דהינו התשוקה לדבקה בו תברך אינו מעצמו ועבודתו, רק בעל האמת נותן לו האמת.

באור 'היה בעיניך כרשע'

וזהו היה בעיניך כרשע (נדה ל.) אפלו אם אחד לומד תמיד תורה ומתפלל תמיד, מכל מקום היה בעיניך כרשע, אכל הרע בעצמו שעושה שלו הוא כי הוא מעצמו. וזהו שלהבת י"ה, פי השלהבת לאהבת ה' הוא מן י"ה, וכשיהיה בעצמו בחינת מקבל לבד ולא בחינת יש בפני עצמו, יוכל לבא לידי אפיה הנ"ל. וענין מה שכתבתי סוף דבור המתחיל שימני כחותם.

באור 'השיבו לחמכם במשקל'

והשיבו לחמכם במשקל, פרוש ששייב התורה על ידי אפיה הנ"ל ממש למעלה בבחינת משקל, כמו שכתוב (ישעיה מ יב) 'ושקל בפלס הרים' שהוא בבחינת שלמעלה מבחינת הרים שבו שוקל הרים ונקרא מתקלא בזהר (ח"ב קעו. ח"ג רצ.).

ואכלתם ולא תשבעו - שלא תשבע נפש האדם לחזר על התורה פעמים רבות

ואכלתם ולא תשבעו, על דרך אהב כסף כו' (קהלת ה ט.) בן באהבתה תשגה תמיד לחזר פעמים רבות אין מספר, וככל פעם יהיו בעיניו כחדשים ממש ולא ישבע נפשו בהם לעולם, וכמו שכתוב (משלי כג כב) 'אל תבוז כי זקנה אמך'.

וגם שלא יהיה בבחינת זקנה, וכמאמר רז"ל (יבמות טז.) ומי איבא זקנה קמיה כו', שהוא תברך למעלה מהזמן ואין הזמן מושל בו להזקינו. אבל בלאו הכי אינו מקבל חיות מן התורה, פי 'וכבודי לאחר לא אתן כו' (ישעיה מב ח):

ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלמיהם (כו מד)

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

מאמר הזהר 'לכלתם' כתיב חסר

ואף גם זאת בהיותם בארץ וגו' ולא געלתים לכלתם (כו מד). ואייתא בזהר הקדוש (ח"ג קטו.) 'לכלתם' חסר כתיב, בגין פלה דיליה.

עקר העבודה בזמני גפילה להתחזק בלמוד התורה

הנה שמעתי בשם המגיד הגדול זללה"ה, פרוש ארץ שבעה עממין מרמו על שבעה מדות הרעות, והנה זה הפלל, שאין לאדם להתיאש את עצמו מפעלת התשובה אפלו חס ושלום כשיפל לכל ז' מדות הרעות בנוקבא דתהומא רבא, פי זה הוא מפתויי היצר להכניס בלב האדם אוש גמור ולהחליט בדעתו שאין חס ושלום עזר ותרופה למכתו.

אבל האמת הוא, כשאדם יודע מזה שהוא בנוקבא דתהומא רבא, הינו בזי"ן מדות הרעות, ומחמת זה יש לו לב נשבר ונדכה, ומחמת זה מתחזק את עצמו בלמוד התורה, אז בנדאי אור התורה ושבירת לבו ימשיך אותו מתהומא רבא, ויעלה אותו למקורו ושרשו למעלה מעלה.

על ידי למוד התורה ימשך מהרע ויעלה למקורו

וזה מרמו לנו התורה הקדושה ואף גם זאת וגו בארץ וגו', הינו אפלו חס ושלום כשאדם נפל לארץ ז' עממין שהם ז' מדות הרעות, אף על פי כן לא מאסתים וגו' לכלתם, הינו שלא יהיה להם תקומה חס ושלום, מפני מה, בגין פלה דיליה, תבת פל"ה נוסריקון כ"פ פפת ל"מוד ה"תורה, שעל ידי זה יכול למשך אותו מנוקבא דתהומא רבא ויעלה אותו למקורו. אמן, בן יהי רצון:

מצוות הפרשה

העלאת המעשים הגשמיים

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

הוא ותמורתו יהיה קרש' - יש להעלות גם את המעשים הגשמיים לקרשה

ועל בן צריך כל איש המשכיל לראות ש'הוא ותמורתו יהיה קרש' - והינו שצריך האיש המשכיל להתאמץ מאד שגיבנה

תפן לו בנשף, כי כשאדם משלים תאוה נפשו הבהמית ומטעים רוחו מכסופיו, הוא נשודף כזה ומטיל בו ארס החטא וכו', כשאדם הולך אחר גרונו ויטה גבול התאנה שבו למותרות, כזה יחשיך אור הנפש, כי כשה קם זה נופל, כשמתרבה תאבון המרגש מתמעט תאבון הרוחני (ד"ה וכי ימוד):

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

מעייט התעסקותו כתאוות העולם הזה החולף

'תרכה מקנתו' – תכין עצמך להרכות בעניני עבודת הבורא ב"ה, ולפי מעט השנים – הם עניני עוה"ז תאוות עולם השפל שהוא כחלום יעוף כצל עובר ואינו בטוח בעצמו אפלו יום אחד, וימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו' הם גם כן רק ימי מספר וכו', לכן תמעט מקנתו ולא ינוח תאוותו בעניני עוה"ז, רק כל מנתו בהשגת עבודת הבורא (בהר ד"ה לפי רוב):

תפלה

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

ישועה על ידי הלכשת הצרה באותיות התפלה

כשיש לאדם ח"ו איזה צער וצרה, ומלביש צערו או מבקשתו באותיות הקדושים, כמו שעשה דוד המלך ע"ה, כשהיה לו איזה צער וצרה שעברה עליו, חבר קפוטל תהלים על זה והלביש את צערו ומבקשתו באותיות קדושים וכו', ועל ידי זה היה מאיר אותיות המבקש ונגאלו מאפלתם, ונגאל גם כן מצערו ממש (בהר ד"ה ובכל ארץ):

עבודת הבורא

באר מים חיים

רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א

התלהבות כאש בוערה לעבודת הבורא

חיות המצוה והתפלה והתורה נקרא אש, כמו שנאמר 'הלוא כה דברי כאש' וגו', וטבע האש הוא כל עוד שמתלהב ובווער יותר מתלהב ובווער עוד יותר ויותר, וכן המצוה אם נעשית בחיות בוערת כרשפי אש שלהבת י-ה אז משתוקק וחומד עוד ביותר ויותר לעשות מצותיו יתברך (בחקתי ד"ה עוד יתבאר אמור אם בחקתי):

שפת אמת לקוטים

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

ללא קבלת על מלכות שמים אין העבודה עולה לרצון כלל

כל המצוות ועבודות האדם צריכין לקבלת על מלכות שמים, וכמו השור שחורש בכל כחו ובלי העל, שאינו עושה רצון בעליו ואין בהרישתו כלום, שחורש מקום שאין צריך ועוד מקלקל, ואף שעובד בכל כחו, כן ממש בלי על מלכות שמים כל העבודה יוכל להיות שלא לרצון כלל, וכשמקבל העל מלכות שמים על עצמו השי"ת משיע לו זה מלמדו שילך לטוב ויהיה מעשיו לרצון, כי השכינה עמו (בהר ד"ה בוהר):

תאוות עוה"ז

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

כאשר מגביר ומשלים תאוות הגשמיות מחשיך את אור הנפש

'את' כספך, הם הדברים שהאדם כוסף בעולם הזה לדברים הנדמים, לא

כל הדברים הגשמיים מהארציות שמלבישים בתוכם, ולא יעשה להנאת עצמו, רק הכל למען שמו ית', ועל ידי זה הוא מכניס הכל אל הקדשה (בחקתי ד"ה והיה):

משא ומתן

ככל דור יש צדיקים שהם בכחית צניעות המן ומתפרנסים בכבוד

כמו שענינו רואות בכל דור דור יש כמה צדיקים אשר נטו שכמם לעבד עבודת הקדש והם מתפרנסים בכבוד גדול מאת ה' מן השמים, ומהן ילמדו בני דורם לבטח כהשי"ת, כמו מצניעת המן שהניח אהרן לפני ה' למשמרת לדורות, שממנו יקחו מוסר שלא לעסק בהכלי עולם ומאת ה' ירד פרנסתם, כן בכל דור דור יש צדיק אחד שפרנסתו הוא דרך נס והוא לאות לבני דורו כצניעת המן (בהר ד"ה וכי ימוד):

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

דברי מוסר אורות המטריד נפשו בפרנסה יותר מדאי

והנה מה מאד מהראוי שיחדר וילפת האישי בהתבונן על דרכיו ובפטי מעשיו אשר הולך יומם ולילה בקורא בהרים, ומטריד נפשו רק להכאת מזונות ודי מחסוריו, ולמה לא יתן החי אל לבו לומר מה אני ועל מה אתיתי להאי עלמא שפלא, בודאי לא לכונה (בחקתי ד"ה אם):

אוצרות גאוני הדורות

עשב בשדף לבהמתך ובזכות זה יאכלת, וזה הוא יוקא אם הוא בדרך טבע, אבל אם הוא בדרך נס יהיה בזכות האדם, ועל פן האדם קודם.

ואם פן שנת הששית שהיא דרך נס, דכתיב יעשית את התבואה לשלש השנים, אם פן הוא בזכות האדם, ולכך הקדים האדם תחלה, לזה אמר ויהיתה שבת הארץ לכם יוקא, בשביל זכותכם, לכך לאכלה ואחר כך לבהמה.

קשה מדכתיב (במדבר כ ח) ויהשקית את העדה ואת בעירם. והמגן אברהם תרץ יש חלוק בין שתיה לאכילה, וקשה מהכא ל'לכם לאכלה ולבהמתך'.

ותרץ הגד אפרים (ארו"ח סי' קסז), דהטעם שאסור לטעם קדם הבהמה, משום שכל אדם אינו רשאי לחשב עצמו לצדיק שגזון בזכותו אלא בזכות הבהמה, ולמדו מקרא אדם ובהמה תושיע ה', ולפי זה הא דכתיב ואספת דגגך, באין עושים רצונו של מקום, ועל זה קאמר ונתתי

והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך (כה ו)

פה אליהו

רבי אליהו חמוני זצ"ל

אכילת האדם בפרות שביעית קודמת לאכילת בהמה, כיון שגדלו בדרך נס בזכותו

וקשה מהא דכתיב (דברים יא טו) ונתתי עשב בשדף לבהמתך, והדר יאכלת ושבעת, גם קשה מפסוק (בראשית כד מד) ואמרה שתה וגם לגמליך, וכן

אהל אברהם - פתח האהל

רבי משה ב"ר צ"ל

קיום מצות השמטה בשמחה כעין העבד ששמח במנוחתו ואינו דואג על ההפסד

נאמר בשבת (דברים ה יד) 'למען ינוח עבדך ואתך כמוך, אמרו המפרשים כי הזהירה תורה פן ח"ו יהרהר וידאג על ההפסד שיש לו בשבת שלא יכול לעשות משה ומתן, ועל זה אמר שינוח בשמחה כמו העבד, שזה ודאי אינו דואג על השבתת המלאכה, פן ינוח האדון בשמחה, וכונת 'כמוך' שתהיה מנוחת שניכם שנה [עין אהל יעקב ביתרו ובאתחנן שמאריך בענין זה].

ונמצא שתי בחינות בשמירת שבת, האחד שהתענוג שמתענג בשבת יהיה בשמחה של מצוה, ובמנוחה גם כן ישמח ולא ידאג על ההפסד כמו העבד ששמח במנוחה.

ולזה אמר ושבתה הארץ שבת לה, כמו שבת בראשית כמו כן גם בשמטה יהיה רק לשם ה', ואחר כך מפרש והיה שבת הארץ לכם לאכלה מה ש'שבת הארץ' שאתם מקימים מצות שמטה, יהיה לכם לאכלה לתענוג, ואל ידאגו אשר אינם זורעים ואינם קוצרים, על כן אמר 'לך ולעבדך ולאמתך', שתהיה בשמחה באותו בחינה כמו העבד והאמה, כמו בשבת בראשית.

וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו (כה יד)

פי צדיק

רבי מימון יאפיל זצ"ל

המוכר נאמן להכריע לזה מכרתי ולזה לא מכרתי

יש לך דק, מדוע פתח בלשון רבים 'וכי תמכרו' וסיים בלשון יחיד 'ממכר לעמיתך'.

ויובן בהקדים את דברי המשנה בב"מ (ב) 'שנים או חזים בטלית, זה אומר, אני מצאתיה, וזה אומר, אני מצאתיה. זה אומר, כלה שלי, וזה אומר, כלה שלי. זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלקו. ובארה הגמ' שתחלת המשנה מדברת במציאה, והמשוף המשנה מדבר במקח וממכר, באפן שהמוכר קבל תשלום משני אנשים, מאחד קבל מרצונו ומהשני בעל כרחו, ולא ידוע ממי קבל מרצונו וממי בעל כרחו. והדין הוא, שכל אחד נשבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלקו. ומפל

מקום, אם המקח עדין ביד המוכר, נאמן לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי, כמבאר בגמ' קדושין (עג).

ולזה רמז הכתוב 'וכי תמכרו', בלשון רבים, שהמכירה היתה לשני אנשים. וכאמור, לאחד מדעתו ולאחד בעל כרחו. בכגון זה, יכול המוכר (כל זמן שהמקח בידו) להכריע למי מכר מדעתו, וזהו שסיים בלשון יחיד 'ממכר לעמיתך'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

חושב מחשבות

רבי עמנואל חי ריקי זצ"ל

אדם צריך לדבר עם חברו בלשון רכה

מוכא במדרש (ויק"ר לג, א), זהו שנגאמר "מנות וחיים ביד לשון" (משלי יח, כא), תרגם עקילס 'מיצטרך ומפירין' (ופירש הערוך שנהו כלי שצדו האחד ספין וצדו השני כף לאכל בה) מנות מכאן וחיים מכאן. רבי עשה סעודה לתלמידיו הביא לפניהם לשונות רכים ולשונות קשים, התחילו בוררים את הרבים ומניחים את הקשים. אמר להם דעו מה אתם עושים כשם שאתם בוררים את הרבים ומניחים את הקשים, כך יהיה לשונכם רך אלו לאלו. לפיכך משה מזהיר את ישראל 'וכי תמכרו ממכר'. ויש להבין, מה ענין 'וכי תמכרו ממכר' לפסוק 'מנות וחיים ביד לשון'.

ונראה לבאר שהקשה למדרש, שהיה די לכתב לומר 'וכי תמכרו לעמיתך' או קנה מעמיתך ללא תבות "ממכר" ו"מיד". לפיכך אומר המדרש שתבת "ממכר" באה לרמז לכלי חמס כמו שנגאמר "כלי חמס מכרתיהם" (בראשית מט, ה) וזהו 'מיצטרך ומפירין'. נמצא, שבכלי זה יש בו מנות מכאן וחיים מכאן, ספין שהיא הורגת נפש, מכאן, וכף למאכל להחיות נפש, מכאן.

ואומר המדרש, שהלשון של האדם דומה לכלי זה, שמצד אחד ע"י דבור רך משמשת לחיים בדומה לצדו של הכלי המשמש לאכילה, ומצד שני ע"י דבור קשה יכולה להרג בדומה לצדו השני של הכלי המשמש להריגה.

וזהו פונת הפתוב "וכי תמכרו ממכר לעמיתך" כאשר המוכר רוצה לדבר עם חברו, עליו לדבר בלשון רכה. וזהו שרמז הפתוב שצדו של הכלי הנקרא "ממכר" לא יהיה בידך אלא לצד "עמיתך", ואתה תאחז בכף הרוממת לחיים. ואף הקונה כאשר הוא רוצה לדבר עם המוכר עליו לאחז בלשון רכה וזהו שרמז הפתוב "או קנה מיד עמיתך" שעל עמיתך לאחז

את מה שהיה ב"יד עמיתך" דהינו הפך הרוממת לחיים. וכמו שאמר רבי לתלמידיו שבררו את הלשונות הרפים, 'כשם שאתם בוררים את הרפים ומניחים את הקשים כך יהיה לשונכם רך אלו לאלו'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם (כו א)

פני חיים

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

קיום כל התרי"ג מצוות על ידי למוד התורה

על פי חקירת הראשונים דאיך אפשר לכל בר ישראל לקיים כל התרי"ג מצוות בשלמותן, דהא איכא פמה מצוות התלויות בכחנים, או בלויים, או בארץ ישראל, או בזמן שבית המקדש קים וכיוצא, ומי שהוא כהן אינו לוי, ומי שהוא ישראל אינו לא כהן ולא לוי, וכן מצוות פדיון הבן אם אין לו בן בכור, באפן דאין מי שיוכל לקיים כל התרי"ג המצוות בשלמותן.

ותרצו, דכיון דעוסק בתורה הנה ליה כאלו קים המצוות בפעל, דכל דעוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה (מנחות ק"ג), ובאפן זה הן נמצא כל התרי"ג מצוות בשלמותן בצביון ויקומתן ביד כל אחד מישראל, במה שזוהרין לקרא לדתן. והוא הנרצה כאן אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, אזי נחשב לכם ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם, רצה לומר כל התרי"ג מצוות הכתובות בתורה שבכתב ותורה שבעל פה, מעלה אני עליכם כאלו עשיתם אותם, אם תזכרו להיות עמלים בתורה.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה סאנפונקעל זצ"ל

על ידי עמל התורה יזכה להיות בכחינת מהלך

פרש רש"י, שתהיו עמלים בתורה וכו'. ואפשר לומר הפנה על פי מה שפרש בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פר' שלח ד"ה וכוה יובן) מאמרם ז"ל (מגילה כא): אל תקרי 'הליכות' אלא 'הלכות', דהנה ידוע דאדם הוא במדרגת הולף, על כן הוא יותר ממלאך, דהמלאכים הם עומדים במקום אחד, אבל הצדיקים נקראים הולכים מחמת שהולכים ממדרגה למדרגה, ורק על ידי למוד ויגיעה בתורתנו הקדושה יכול להיות בכחינת הולף. וזהו הפרוש אל תקרי 'הליכות', שאי אפשר להיות

מצוות הפרשה

מעלת חדושי תורה

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א יקר ונגדלה לאבות בעולם הבא בחדושי התורה של בנייהם

אם בחקתי תלכו (כו א). והנה ראשי תבות 'אם בחקתי תלכו ואת' הוא 'אבות' [וכו], וידוע מה שכתב בזהר הקדוש דהמחדש חדושי תורה בשפת גורם נחת רוח לאביו בעולם הבא, וזה הרמז 'אבות', כלומר דבעסק התורה בשפת הוא גורם יקר ונגדלה לאבות בעולם הבא.

אבני המקום

רבי שלמה זלמן ארנבייך זצ"ל הגדלת והרחבת התורה

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם. יש להבין ד'בחקתי תלכו' הינו למוד התורה, ו'את מצותי תשמרו' הוא קיום המצות, ולמה לי למכתב 'ועשיתם אתם'.

ונראה דכלמוד התורה בעיון ועמלים בתורה הקדושה ומחדשים בה חדושי תורה, בזה מהדרים ומגדילים את התורה והמצות פענן 'נגדיל תורה ונאדיר', והתורה שבעל פה אנו רואין שבכל דור נדור נתחדשו דינים בתורה הקדושה, ונתרחבה ונתגדלה התורה מאד באלפים ורבבות ספרים נחמדים, בציצים ופרחים כפתורים נאים ויפים מתוקים לחך, וקב"ה חדי כפולא אורייתא, ורצונו תברך שמו כף הוא שאנחנו נגדיל את התורה ונרחיב אותה.

וזה שאמר ועשיתם אתם מלשון 'ועשיתם צפרנייה' (דברים כא יב) שתגדיל את הצפרנים, כמו כן כאן 'ועשיתם אתם' להגדיל התורה והמצוה, שתהיה כל מצוה ומצוה גדולה ורחבה.

בהיות הבקר

רבי שאול בראך זצ"ל

העמל בתורה ומקום מצותיה זוכה להרש חדושים נאים

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם. צריך באור מה הוסיף 'ועשיתם אתם', אם על קיום המצות הרי כבר נאמר 'את מצותי תשמרו'.

זכות שמירת השמטה אין ישראל גולים מהארץ

מוכא במדרש (ילקוט רמז תרנח), 'אמר הקב"ה למשה, ראה היאך נמכרים לנכרים, בשביל שחללו את השביעית. ויש להבין, הלא בגמ' יומא (ט) מוכא, 'מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלושה דברים שהיו בו ע"ז ג"ע וש"ד'. ומוכא במשנה אבות (פ"ה מ"ט), 'גלות בא לעולם, על עובדי ע"ז ועל ג"ע ועל ש"ד ועל השמטת הארץ'. וא"כ מה ראה ה' לומר למשה, שישאל נמכרו לנכרים, דוקא בשביל שחללו את השביעית.

עוד יש להבין, וכי מצות השמטה חמורה כל כך, שבשבילה ישראל מתחזקים גלות כמו על ג' העברות, שעליהם אמרו חז"ל בגמ' פסחים (כה): 'הרג ואל יעבר'. ונראה לבאר, בהקדים את דברי המדרש (הובא ב'בני יששכר' מאמרי השבתות מאמר ז אות ה, ועי' במדרש איכ"ר א, ג), כי בשעה שהחריב הקב"ה את ביהמ"ק, זרק לישראל גט פטורין, שנאמר 'ואתן את ספר פריחתיה אליה' (ירמיה ג, ח). ולכאורה קשה, מאחר שכל הארץ שיכת לה, א"כ כיצד יכול ה' לגרש את ישראל באפן זה, והלא אם הבעל זרק גט לאשתו, לתוך חצרו, אינה מגרשת. כמבאר במשנה גטין (עז).

ויש לישב ע"פ הגמ' בסנהדרין (ט), 'אמר הקב"ה לישראל, זרעו שש והשמיטו שבע, כדי שתדעו שהארץ שלי היא. דהינו, כאשר אין ישראל עובדים את הקרקע בשנת השמטה, הרי הם מורים שכל עבודתם בקרקע היא רק כדרך פועל שעובד בשביל בעה"ב, וכאשר בעה"ב אומר לפועל לשבת ממלאכה, הוא שוכת. ולכן כשישראל שומרים את מצות השמטה, הרי שהם מודים שהארץ שיכת לה, ובאמת, אף אם ירבו לחטא, אין ה' יכול לגרשם מן הארץ, כי הארץ היא חצרו. אף אם ישראל אינם שומרים את מצות השמטה, הרי שהם נוהגים בה כבעה"ב, שכאלו החצר שלהם, לפיכך יכול ה' לזרק להם את הגט לתוך חצרם, ולגרשם מן הארץ. ובזה יובן, כי אף שישאל חטאו בג' העברות החמורות, אם היו שומרים את מצות השמטה, הרי שע"ז זה מראים שהארץ שיכת לה, אזי ה' כביכול אינו יכול לזרק להם גט ולגרשם מן הארץ, אף מאחר שלא שמרו את מצות השמטה, ולשיטתם הארץ שיכת להם, לפיכך זרק ה' לישראל גט בארצם, וגרשם מן הארץ.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בכחינת הולך, אלא 'הלכות', כלומר, אם לומד את התורה הקדושה בהתמדה וביגיעה. עד כאן דבריו הקדושים.

ובזה יש לפרש פונת רש"י, דהקשה לו על לשון הקרא 'אם בחקתי תלכו' דמשמע דצריך להיות במדרגת הולך, ואיך אפשר לבוא לידי מדרגה זו. על פן כתב רש"י שתהיו עמלים בתורה, דעל ידי למוד תורתנו הקדושה יכול להיות בכחינת הולך.

ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב (כו ז)

חדושי תורה

רבי יהודה יצחק זלמן אייטנגא זצ"ל נפילת האויבים לפני ישראל בדרך נס

צריך להבין מהו שאמר הכתוב 'לפניכם', מהו החלוק אם יהיו נופלין לפניכם או לא, ומהו הטובה שתצמח מזה במה שיפלו 'לפניכם'.

ונראה לבאר על דרך שאמרו חז"ל (ויק"ר י ז) על פסוק (שמואל א' יז מט) 'ויפל לפניו ארצה' אצל גלית הפלשתי, ואמרו שם שנופל גלית לפניו שלא כדרך הטבע, שמדרך הטבע שהנהרג נופל להלן על פניו והוא נפל לפניו, וזה היה בדרך נס שלא כדרך כל הארץ, עד כאן לשונם. והנה גם כאן אמר הכתוב 'לפניכם', והינו שיפלו לפניכם על דרך נס.

ולמה יהיו צריכים לנס זה, הוא מטעם מחמת שאמר מקדם וירדפתם את איביכם' ויהיו הם נרדפים, וכתוב 'ואלהים יבקש את הנרדף', וחס הכתוב שמא יהיה להם מזה חלשת הדעת מחמת שלסוף יבקש אלהים את הנרדף, ועל פן אמר הכתוב ונפלו לפניכם לחרב והינו שיהיה על פי נס שיפלו מעצמם ולא מחמת רדיפה שלכם, ולא יתקיים בכם ואלהים יבקש את הנרדף.

וזה שאמר לפניכם שתהיה על פי נס ולא רדיפה, כי אם שתהיה על ידי רדיפה לא היו נופלין לפניכם, וזה שפרש רש"י ז"ל שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ, וכנתנו על דרך נס כמו שכתבתי.

אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתתיה (כו לד)

קול שמואל

רבי שמואל קונפורטי זצ"ל

יש לומר שבא להבטיח שאם נעמלו בלמוד תורה ויקימו מצותיה, וזכו לחדש חדושים נאים, ויכבדו ויפארו תורה הקדושה בציצים ופרחים, ויקשטו אותה ככלה בכ"ד קשוטין, ויהיה ככתם להראות לכל העולם גפיה ונעימותה.

ולפי זה פרש ועשיתם אתם מלשון תקון, על דרך הפתוב (בראשית יח ט) 'ובן הפקר אשר עשה' שפרש רש"י אשר תקון, דהינו שימקנו המצות והתורה, וזה יהיה על ידי שימקנאו נפלאות התורה הקדושה.

קריית ארבע

רבי חננים חורי זצ"ל

בריאת שמים חדשים וארץ חדשה

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם. ואמרו ו"ל שתהיו עמלים בתורה. יובן כמה שכתב בזהר (הקדמה ה) על פסוק (ישעיה סו כב) 'השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה', דעל ידי האדם שמחדש חדושים בתורה, אם הוא בפשט בורא ארצות, ואם בסודות בורא שמים חדשים. וגם אמרו ו"ל, שכל מצוה נכרא ממנה מלאך.

וזאת הפונה אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, וממילא יתחדשו חדושים, וגם פן ואת מצותי תשמרו, ועשיתם רצה לומר שתעשו ותכראו בהם שמים חדשים וארץ חדשה והמלאכים.

תורת משה

רבי משה סופר זצ"ל

אף הטועה בלמודו נכתבים דבריו בספר הזכרון

ועין השדה יתן פריו (כו ד). פרש רש"י אפלו אילני סרק יעשו פרות. הארכתי לפרש מתניתין (אבות פ"ו מ"א) 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה', רצה לומר תלמידים העוסקים לשמה בעיון ומפלפלים בהלכה, ולבסוף נדחו דבריהם, מפל מקום הקב"ה כותבם לזכרון, למען לא יהיה גיעתם לריק.

ושעל זה נאמר (שם פ"ג מ"ב), שנים

שעוסקים בתורה אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו, דהרבותא הוא שאפלו אותו שטעה, יזכרו דבריו בספר החיים למעלה, והינו זוכה לדברים הרבה שאפלו הדברים שאינם צודקים זוכה בהם.

והינו אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, אז ועין השדה אילן סרק, יתן פריו שאפלו הסרק שאין פריו צודק, מפל מקום 'יתן פריו'.

תורת חיים

רבי אברהם חיים טור זצ"ל

מכח השפע הקרוש שנשפע על הר סיני זוכים לחדש חדושי תורה

לפי שבשעת מתן תורה יצא השפע מאתו יתברך, והשפיע על הר סיני כל התורה כלה, שבכתב ושבפועל פה מדרש ואגדה, הכל נאמר לו למשה מסיני, ואותו השפע קים לעולם ועד, וכל תלמיד ותיק העוסק בתורה לשם שמים השפע ההוא מחזיר עליו ונח עליו, וזוכה לחדש חדושי התורה על ידי השפע ההוא, שהוא כדמות רוח הקדש.

והינו מה שאמרו חכמים (ויק"ר כב א) 'ויבבר אלהים את כל הדברים האלה' כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל נאמר בסיני, והינו דכתיב (דברים ה יט) 'קול גדול ולא יסף' שקול שפע מתן תורה לא פסק עד היום וקים לעולם [וכו'].

ועוד נראה, דלהכי יסדו בחתימת ברפת התורה 'ברוך אתה ה' נותן התורה', ולא תקנו לומר 'נתן התורה' כמו שתקנו לומר בפתיחת הברכה ההיא, רמז שעוד היום הוא נותן התורה, והוא קול שפע הבא ממנו למי שזוכה בו. (בי"מ פה).

יסוד יוסף

יוסף יוסקא ב"ר יהודה יודל זצ"ל

שמירת האדם וחדושי מקנאת מלאכי השרת

כתיב (ישעיה סו כב) 'כי כאשר השמים

החדשים וארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני. ובאר הפסוק בזהר בראשית (הקדמה ה) הוא, מי שהולך בדרך התם והישר, עובד את ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו, ולומד תורה לשמה ומחדש חדושים של אמת בתורה לפי השגתו על פי הקדמות אמתיים ובוררים, ומדקדק היטב שיהיה דבר זה מישוב ומתרון ומפרש שלא יהיה בו ספק שקר ח"ו, אזי הקב"ה שמח מאד בו ובתורתו.

דבר חדוש זה עולה ועומד לפני הקב"ה והקב"ה מנשק לה ומעטר בכמה עטורין, ועושה ממנה שמים חדשים וארץ חדשה, והם עומדים תמיד לפני הקב"ה, כדי שיהיה בהם עיני ה' תמיד להשגיח על ידם על זה האדם בהשגחה פרטיות.

וכדי שלא יתקנאו בו מלאכי השרת, חופה ומכסה הקב"ה על זה המתחדשים בתורה, ועל זה האדם שלא יבוא לו שום הזק ח"ו על ידי הקנאה, ושמירה של יתברך שמו ויתעלה עליהם עד שנעשה מהם שמים וארץ כנזכר. (פרק ד)

מדרש תלפיות

רבי אליהו הכהן זצ"ל

חדושי התורה הם הקרבנות החכמים להקב"ה

איתא בזהר, הקרבנות הקב"ה מחלקם למלאכים, וקרבנות של הקב"ה הם מה שישגאל עוסקים בתורה, ע"כ. וממילא נפקא שהעוסק בתורה ומחדש בה חדושים, שהם קרבנות יותר חכמים למקום, על היותם קרבנות חדשים ומחלפים בחדוש זה מזה, ולכן הקב"ה בוחר ורוצה במי שמחדש חדושים בתורה, שנמצא קרבנותיו ונקא להקב"ה.

ומה גם דכשם שהעושה עברה מקריבין אותה הקטריגים קרבן לסמאל הרשע פנוצע, כך המחדש חדושי התורה הם קרבנות למקום במדבר, ועל ידי כך נתוסף כח בפמליא של מעלה, ומסמא עיני סמאל, בזה יש חבוב גדול מזה. (ענף חידושי תורה)

מעשי צדיקים

הגנאים עשו כן, את הכל לקחו עמהם ואפלו חלב מעקר ועמיד לשתיה לא החסירו מלהביא, כי הרבי לא רצה לשתות חלב בהמה טרי משום אסור

נתן הרבי פקודה לגנאים שיביאו עמהם מחוץ לארץ את כל הנצרך עבורו, כדי שלא יצטרך לאכל שום דבר מארץ ישראל.

את ספיח קצירך לא תקצור (כה ה) **בנות** שבקר הרה"ק רבי יואל מסאטמר זיע"א לירושלים בשנת תשי"ב, היתה זו שנת השמטה, ומטעמי קדשת שביעית

פרשת בהר בחקותי

האשה טענה, "בשלמא כל השבוע, מאי דהנה הוה, הילדים רעבו ולא היה מה לאכל, אבל פעת כפר יום חמישי בלילה, הכל כבר הכינו את צרכי השבת, ובבית עדין אינו מאומה", והבעל כנגדה עומד ומשיב, "מה רצונך ממני, בכל השבוע הנני עמל ויגע, אבל מה אעשה שהמזל אינו מאיר לי".

באותו רגע דפק חיימק'ע על החלון, כשהוא מבין את פונת הרבי ששלחו במיוחד בשעה זו. מששמעו שחיימק'ע הוא הדופק, התמלא הבית שמחה ונשון, אם חיימק'ע כאן, כבר טוב, והוא מסר את הכסף שהגיע מהרבי. בשובו המתין לו הרבי בכניסה ואמר, "ראית שנכון הדבר שהלכת פעת". (סופי קודש)

וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך (כה לה)

ספר רבי ישראל קאפ זצ"ל, ברשות הרבנית הצדקנית של הרה"ק **הרבנות משה מלעלוב** זיע"א, היה גמ"ח הלואות כספים. פעם הלוחה ליהודי סכום נכבד, כשהיא מתנה עמו להחזיר את ההלוואה בתשלומים חדשיים עד פירעון כל החוב.

אחר תקופה הבחינה הרבנית כי מדי חדש בהגיע הלונה להחזיר את התחייבות החדשית, הוא מסתגר תחלה בחדר בעלה הקדוש הרבי הברכת משה, הדבר היה תמוה בעיניה, עד היום בו הציצה בחר המנעול אחר שסגר הלונה את הדלת אחריו.

לפליאתה ראתה את הרבי מוציא מכיסו את הסכום המדיק שהיה על היהודי להחזיר, ומשלשלו לידי הלונה, שיצא מהחדר והביאו לרבנית עבור החזר החדשי, עתה הבינה את מנהגו של אותו יהודי. (אהל מועד פ"ו ויקרא)

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית (כה ב)

שנה אחת הייתה בצרת קשה בארץ ישראל ונאלצו להביא תבואה מחוץ לארץ. כשהביאו לבית הרה"ק **הבת עין** זיע"א מהתבואה, מאן לאכל ממנה באמרו, "מה השאלה בתורה מה נאכל בשנה השביעית, הרי אפשר להביא תבואה מחוץ

למח האור המאיר בידיו את שתי המנורות עם הנרות הדולקים לפניו על השלחן, לזה את רבי שלום מפראהבישט לכל ארך הפרוזדור הארך, ואמר לו, "סענו לשלום, סענו לשלום". על אף שהאור המאיר היה אז כבר זמן מפורג ורבי שלום אברך צעיר לימים. (אבן ישראל)

וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך (כה לה)

באיטון ליל ששי חרפי יצא הרה"ק **הצמח צדיק מוויז'ניץ** זיע"א מחדרו הקדוש, נכנס לחדר הסמוך ונגש אל חיימק'ע משמשו שאותה עת גם על יצועו, העירו ומסר בידו סכום כסף הגון, באמרו, "אבקשך בכל לשון של בקשה, קח נא סכום כסף זה ולך פעת לבית פלוני שבקצה השני של העיר, שם תמסר את הכסף לבני המשפחה הזקוקים לכך".

מפני הקר ומפני הפחד והמורא ללכת יחידי מרחק כה רב בחשכת הלילה, לא נלהב חיימק'ע ללכת בשעה זו למקום שאליו נשלח, הוא החל לטען לפני הצמח צדיק, "רבי, קר בחוץ, אני פוחד ללכת".

אחר הוסיף, "צריך לעבר את בית הכנסת, וחוששני לעבר דרכו בלילה מפני הסכנה", רגילים היו אנשים לומר כי בלילות קוראים לנפטרים לעלות לתורה, "אלף מיד עם אור בקר", ברם הצמח צדיק הפציר בו שילך מיד.

חיימק'ע לא יכל לעמד בפני הפצרות הרבי, והתישב בדעתו שיצא החוצה, ישתהה בחוץ כדי שיעור מהלך למקום המיעד, אחר ישוב אל הבית המסק ולמטתו החמה, למחרת ילך וימסר את הכסף.

הנבאי יצא מהבית לזמן מה, אחר שב לחדר הגבאים הסמוך לחדר הרבי, שאל אותו הרבי, "חיימק'ע, האם הלכת", "הלכתי הלכתי", השיב הגבאי, אף הרבי לא הרפה ואמר, "הרי לא הלכת", ושוב הפציר בו שילך.

משראתה חיימק'ע שאין בידו להתחמק מהמטלה, הדליק את העששית ויצא לדרך בחשכת הלילה. כשהתקרב הבחין מרחוק באור מתנוצץ מאותו בית, וכן שמע קול צעקות. בדקות הבאות הבין שהבעל מתוכח עם אשתו על עסקי פרנסה.

ספיקו, מחשש שהבהמות נזונות מספיקי שביעית.

משהתפרסם בירושלים שהרבי אינו שותה חלב טרי מחשש ספיקי שביעית, עורך הדבר תמיהה אצל הלומדים שלא ידעו טעם לאסור, נכנס **רבי דוד פרנקל** ז"ל אל הרבי, ושאלו מה מקורו, מאחר ונלאו כל החכמים למצא מקור לאסור זה.

השיב לו הרבי שאכן אין זה חומרא מצד ההלכה, אבל הוא נוהג כך על פי דברי **רבי אריה לייב מפלאנק** זצ"ל בספרו **קמץ המנחה** בפרשת בהר, הכותב שמחמת שבזמן בית ראשון לא שמרו קדשת שביעית בפרות הארץ, נמשך להם חטא יצא דעבודה זרה.

גם הבהמה האוכלת מהתבואה, מתפטמת באסורי שביעית, וידוע שהאדם משפע על ידי מה שהוא אוכל כי אכילתו נהפכת לדם בקרבו ומשפיעה על האדם. (זטור לדוד)

והחזקת בו (כה לה)

כאשר הזדמן הרה"ק **רבי שלום מפראהבישט** זיע"א לעירה פאנוועליטש הסמוכה לסקווירא אשר בפלך קיבי, התעכב בעירה זו זמן מה ואף עשה בה את שבתו, לקראת השבת השנייה, הגיע לשבת בעירה זו הרה"ק **האור המאיר** זיע"א **רבי זאב וואלף מזיטאמיר**.

אור ליום ששי נכנס רבי שלום מפראהבישט לאור המאיר, לקבל ברכת פרדה, שאל רבי זאב וואלף את האור המאיר לאיזה עיר הוא נוסע, אמר לו, "לעיר פלונית", ומתי יגיע לשם, "בערך בשעה שלש אחר הצהרים", השיב.

אמר לו האור המאיר בתמיהה, "אתם נוסעים בערב שבת קדש אחר חצות, אנחנו נוהגים כי בערב שבת בשעה שתים עשרה כבר לובשים בגדי שבת ומתחילים לומר 'שיר השירים אשר לשלמה', למלך שהשלום שלו".

השיב הרבי מפראהבישט, "ומה נעשה אנחנו אם בא אלינו בערב שבת קדש חוכר וקובל לפנינו על העגל שנהלה במשקו, ואנחנו שומעים מדבוריו כי הוא אומר לי, 'אתה נשמה גבוהה ואני נשמה נמוכה, הרים אותי אליך'".

וְרָאָה כִּי הִגָּשְׁם דּוֹלֵף וְחוֹדֵר אֶל תּוֹךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת, אָמַר לְבְנֵי הַמִּקְוֶה, "עֲכָשׂוּ אֲנִי כְּכֹר מִבֵּין מִדּוּעַ אֵין הִגָּשְׁם חֲדָל.

אָמְרוּ חֲזוֹ"ל (ברכות ה.) 'הַמְשֻׁכִּים וּמְחֻשְׁיָךְ לְבִי כְּנִישְׁתָּא, מְאָרִיף יָמִים, אַחַר שְׁאֲנִי רוֹאֶה כִּי הִגָּשְׁם חוֹדֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת שְׁלָכְם בְּבִקּוּר וּבְעֶרְב, הוּא מְאָרִיף יָמִים". (אמירה יפה)

וְהַתְּהַלְכָתִי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לָכֶם לְאֱלֹקִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעַם (כו יב)

לְפָנַי הִרָה"ק הַמַּגִּיד מְסוּדָנִיץ זִיע"א נִכְנַס עָרַל בְּבִקּוּשָׁה, שִׁיעֲתִיר הִרְבֵּי עֲבוּר יִלְדוּ הַחוּלָה. פִּתַח הַמַּגִּיד הַקְדוּשׁ וְאָמַר, "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מָה אֶתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ, אִם אֶתְפַּלֵּל שֶׁהַשֶּׁקֶץ יִחְיֶה, יִתְרַבּוּ גוֹיִם בְּעוֹלָם, אֶתְפַּלֵּל שִׁימּוֹת, יֵאמְרוּ שֶׁהַיְהוּדִים אֵינָם יוֹדְעִים לְהַתְּפַלֵּל וַיִּגְרַם חֲלִילָה חֲלוּל הַשֵּׁם.

אָלָא מֵאִי, אֲתוּן לָךְ עֶצָה כְּכִיכּוֹל, יֵשׁ לוֹ עוֹד יֶלֶד בְּבֵיתוֹ, שֶׁהֵילֵד הוּא יְמוֹת וְהֵילֵד הַזֶּה יִבְרִיא, מִמִּילָא יִדְעוּ שְׁאֲתָה נִעְנָה לְתַפְלוּתֵינוּ, וְגַם לֹא יִתְרַבּוּ גוֹיִם בְּעוֹלָם".

כְּשֵׁהָגוֹי שָׁב לְבֵיתוֹ שָׁמַח בְּבִרְכַת הִרְבֵּי, יִצְאָה אִשְׁתּוֹ לִקְרֹאתוֹ לְבִשֵׁר שְׁכָר הוֹטֵב לִילֵד בְּזִכּוֹת בְּרַכַת הִרְבֵּי, בְּאוֹתָהּ עַת נָפַל יִלְדוֹ הָאֲחֵר מִן הַשְּׁלָחוֹ וְמוֹת, כִּף קַיָּם הַקַּב"ה אֶת עֲצַת הַמַּגִּיד וְדִבְרָיו. (החכמה מא"ן)

אִף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת לָכֶם וְהִפְסַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת הַשְּׁחָפֶת וְאֶת הַשְּׁדַחַת מִכְּלוֹת עֵינַיִם וּמִדִּבְיַת נִפְשׁ (כו טו)

סִפְרוּ הִרָה"ק רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מְרוֹז'יץ זִיע"א. לְזִקְנֵי הִרָה"ק רַבֵּי דָבָר מִמְעוֹרֵיטֵשׁ זִיע"א נִכְנַס יְהוּדִי עָנִי, וּבִקֵּשׁ מֵהִרְבֵּי שִׁיתֵן לוֹ מְעוֹת בְּשִׁבִיל בְּתוֹ בּוֹגֵרֵת. הִרְאָהוּ הִרְבֵּי פָנִים זְעוּפוֹת וְאָמַר, "מָה אֲנִי יְכוֹל לַתּוֹן לָךְ, אֲתוּן לָךְ קַדְחַת".

בְּעֶרְךָ שָׁעָה לְאַחַר מִכּוֹן נִכְנַס גְּבִיר אֶל הִרְבֵּי בְּבִקּוּשָׁה, שִׁיעֲזַר לוֹ לְהִרְפֹּא מִהַשְּׁדַחַת שְׁמֻמָּה הוּא סוֹבֵל, אָמַר לוֹ הִרְבֵּי, "תֵּן לְעֵנִי הַזֶּה מְאֵתִים זְהוּבִים, וְתִרְפֹּא מִהַשְּׁדַחַת", אַז הִבִּין הָעָנִי אֶת דִּבְרֵי הִרְבֵּי. (ספרו של צדיקים)

הַאִישִׁית שֶׁל הִרְבֵּי, אָמְרוּ לוֹ בְּנֵי בֵּיתוֹ, "יָפָה, זוֹהִי הַהִנְהָגָה לְמַחֵר, מָה תַעֲשֶׂה בַיּוֹם שֶׁלְאַחֲרָיו, חֹזֵר אֶל הִרְבֵּי וְתִשְׁאַל".

חֲזוֹר הָאֲבָרָךְ לְבֵית רַבֵּי וְהִגַּבְאֵי שְׁאֵלוּ, "מִדּוּעַ בָּאתָ עוֹד הַפַּעַם", הוּא סִפֵּר אֶת דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ, וְהִגַּבְאֵי נִכְנַס עִמּוֹ אֶל הִרְבֵּי וְשָׂאֵל, נִעְנָה הִרְבֵּי מִטוֹלָנָא, "הִכִּי חוֹשֵׁב הוּא שְׂאֵם יִתְנַהֵג יוֹם אֶחָד כִּף, יִזְכֶּה לְקוֹם לַיּוֹם שֶׁלְאַחֲרָיו". (החכמה מא"ן)

אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ (כו ג) **בְּרַשִׁי**, שִׁתְּהִיו עֹמְלִים בְּתוֹרָה.

סִפֵּר הִרָה"ק הַשֹּׁפֵעַ חַיִּים מְקוֹלִיזְנֶבֶר זִיע"א בְּשַׁעוֹר חוֹרֶשׁ", "רְאִיתִי אֶצֶל אָבִי הִרָה"ק רַבֵּי צְבִי הִירֵשׁ מְרוֹז'יץ זִיע"א, שֶׁבִּשְׂעָה שְׁהִיָּה מְסַב לְסַעוּדָה, הָיוּ כָּל מַעֲיָנָיו בְּתוֹרָה. זְכוּרָנִי מִכָּל הַשָּׁנִים שֶׁבִּין מְאָכֵל לְמְאָכֵל הָיָה לוֹמֵד בְּסִפֵּר מְשֻׁנּוּת, אֶפְלוּ כְּשֶׁהָיָה לוֹ פְּנָאֵי לְרַגַע אֶחָד, כְּכֹר הָיָה שְׂקוּעַ בְּסִפֵּר, כִּף נִהַג כָּל יָמָיו עַד שֶׁחָלָה לְעַת זְקֻנוֹתוֹ בַּקְלִינְוֹאֵרֵינִי.

כְּדָבָר הַזֶּה רְאִיתִי גַם אֶצֶל הִרָה"ק הַאֲמֵרִי אָמֵת זִיע"א, בְּהִיּוֹתִי בְּבֵיתוֹ אֶצֶל דּוֹדְתִי בֵּת זְקֵנֵי הִרָה"ק רַבֵּי בְּרוּךְ מְגָרְלִיץ זִיע"א, שֶׁנִּשְׁאַה בְּזוּג שֶׁנִּי לְהִרָה"ק הַשֹּׁפֵעַ אָמֵת זִיע"א.

הַאֲמֵרִי אָמֵת לֹא הָיָה עוֹרֵךְ אֶת שְׁלַחְנוּ בְּצַבוּר אֶלָּא בְּבֵיתוֹ, בְּחֶדֶר הַסְּמוּךְ לְחֶדֶר דּוֹדְתֵי הִרְבֵּינִי, וְהִיִּיתִי סוֹעֵד עַל שְׁלַחְנוּ. הִרְבֵּי הָיָה אוֹמֵר 'שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם' בְּלַחֲשׁ, וּמִיד אַחַר קְדוּשׁ וְנִטִּילַת יְדָיִם, הִגִּישׁוּ לְפָנָיו אֶת הַדָּגִים.

בֵּין הַדָּגִים לְתַבְשִׁיל הַבָּא הוֹצִיא גְמָרָא מַחֲקִיו וְהָגָה בֵּה, וְכֹן בֵּין כָּל מְאָכֵל לְמִשְׁנֵהוּ הִגָּה בְּגִמְרָא עַד בְּרַכַת הַמִּזוֹן. מִשּׁוֹךְ כָּל הַסַּעוּדָה הָיָה כְּעֹשְׂרִים וְחֻמְשׁ דְּקוֹת, וּבְרַבָּם הָיָה שְׂקוּעַ בְּלַמּוּדוֹ. (שפיע חיים - זרשות חורש"י)

וְנִתְתִי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם (כו ד) **הַזְדַּמֵּן** הִרָה"ק רַבֵּי נַפְתָּלִי מְרוֹפְשִׁיץ זִיע"א לְעִירָה קִטְנָה, שָׁם נִכְנְסוּ אֵלָיו כְּפָרִיִּים מְדַרְי הַכֶּפֶר וְהַתְּלוּנּוֹ לְפָנָיו כִּי הִגָּשְׁם כְּכֹר נִמְשָׁךְ יָמִים רַבִּים, וְאֵין קוֹץ לְמִטֵּר הַיּוֹרֵד.

כְּאֲשֶׁר נִכְנַס רַבֵּי נַפְתָּלִי לְבֵית הַכְּנֶסֶת

לְאַרְץ. אֶלָּא הַתְּשׁוּבָה הִיא, 'הוֹ לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ, אֶת הַתְּבוּאָה שְׁלַנּוּ מְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. (סיפורי מִן הַרמ"ח)

כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (כה נה)

אֶצֶל הִרָה"ק רַבֵּי מְרוֹז'יץ מְטֻשְׁאָרְנוֹבִיל זִיע"א וְאֶצֶל בְּנָיו הַקְדוּשִׁים, מְקַבֵּל הָיָה שְׁאֲבָרְכִים נִכְנְסוּ לְבִקֵּשׁ הַדְּרָכוֹת פְּרֻטִיּוֹת בְּעִבּוּדַת ה', הָיוּ אֵלוֹ הַדְּרָכוֹת מְרוֹמְמוֹת וְנִשְׁגָּבוֹת, כָּל יוֹם וְהַדְּרָכָתוֹ. לֹא הָיָה זֶה מִן הַדְּבָרִים הַקְּלוֹים לְאַחֵז בְּהַדְּרָכוֹת וְלִנְהַג לְפִיָּהוּ בְּשִׁלְמוֹת, כְּפִי שְׁאֶפְשֵׁר לְהוֹכַח מִסְפָּרוֹ לְקוּטֵי תוֹרָה.

בְּטָאֵלָנָא הָיָה אֲבָרָךְ, חֲתָנוּ שֶׁל אֶחָד מֵעֲשִׂירֵי הָעִיר, שְׁהִיָּה רְחוֹק מִלְּהַתְּנַהֵג בְּחִסְדִּיּוֹת וּמְכַל שְׁכֹן לְקַבֵּל הַדְּרָכוֹת מְרוֹמְמוֹת, אֶבֶל הוֹאִיל וְכָל הַאֲבָרְכִים עוֹבְדֵי ה' קִבְּלוּ הַדְּרָכוֹת, הוּא מְצָא לְנִכּוֹן לְהִכְנִס אִף הוּא אֶל הִרָה"ק רַבֵּי דּוֹד מְטֻשְׁאָרְנוֹבִיל, זִיע"א בְּנוֹ שֶׁל רַבֵּי מְרוֹז'יץ מְטֻשְׁעָרְנוֹבִיל, שִׁיאֹת לְהַדְרִיכּוּ כִּיִּצַד יְנַהֵג בְּכָל יוֹם מִימּוֹת הַשְּׁבוּעַ.

הַתְּבוּנָה בּוֹ הִרְבֵּי וְאָמַר, "הַהִנְהָגָה שֶׁלָּךְ מַחֵר תִּהְיֶה כְּדִלְקָמוֹ, תִּקּוֹם בְּהַשְׁכַּמַת הַבִּקּוּר, תִּכְיוֹן עֲצָמְךָ לְתַפְלָה, תִּטְבֵּל וְתִתְפַּלֵּל בְּכֻנָּה, אַחַר תִּשׁוּב לְבֵיתְךָ וְתֵאכֵל פֶּת שְׁחֵרִית, אֲרוּחָה זֹו תִּכְלַל לְחֻמְיּוֹת בְּחֻמָּה בִּיצִים וְחֻלְב, וְתִסְתִּים בְּכוֹס קָפָה חֵם.

אַחַר בְּרַכַת הַמִּזוֹן תִּצָּא לְרְחוֹבָה שֶׁל עִיר לְפָגֵשׁ חֲבֵרִים וּמְכָרִים וְלִשְׁוֹחַ עִמָּהֶם בְּהִוִּיּוֹת הָעוֹלָם, תִּשׁוּב לְבֵיתְךָ תֵּאכֵל פְּרִי וְתִקְרָא בְּמִכְתָּבֵי הָעֵתִים, עַד לְאַרוּחַת הַצְּהָרִים, לְאַחַר הָאֲרוּחָה תִּנּוּחַ מַעַט.

לְאַחַר מִכּוֹן תִּצָּא לְרְחוֹב לְהַתְּעַנֵּן בְּמַצַּב הַשּׁוֹק וּבְעֶסְקֵי מְמוֹנוֹת עַד לְשַׁעַת מְנַחָה מְעִרִיב, תִּתְפַּלֵּל, וְתִחֲזֹר הַבֵּיתָה לְבִלּוֹת מַעַט עִם בְּנֵי הַמְּשַׁפָּחָה וְלְסַעֵד פֶּת עֲרֻבִית, תִּקְרָא 'הַמְּפִיל' בְּכֻנָּה וְתַעֲלֶה עַל יְצוּעָךְ, זוֹהִי הַהִנְהָגָה לְמַחֵר.

הַשְּׁתוּמָם הָאֲבָרָךְ וְהַפֶּתַע לְטוֹבָה, סְבוּר הָיָה שֶׁהִרְבֵּי יִטִּיל עָלָיו סְדָרִי לְמוּד וְכֻנּוֹת בְּתַפְלָה, וַיִּגְבִּילוּ בְּמֵאֲכָלִים וּבְהִנְאֻוֹת, וְהָנָה לֹא מִיָּנִיה וְלֹא מִקְצָתִיה, הִרְבֵּי הוֹרָהוּ לְעִשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עַד כָּה.

חֲזוֹר הָאֲבָרָךְ לְבֵיתוֹ וְסִפֵּר אֶת הַדְּרָכָתוֹ

פרשת בחקותי

גם 'זאת' בהיותם בארץ איביהם!

בספר זכרונותיו 'בגיא צלמוות' מספר רבי סיני אדלר זצ"ל, מי שהיה רבה הראש של העיר אשדוד, על זכרונותיו בהיותו נער במחנה ההשמדה אושוויץ. את אחד הפרקים הוא מקדיש לזכרו של יהודי הונגרי תמים וירא אלוקים, אשר שמו לא נודע לנו, והוא מתאר את מסירותו למען קיום התורה והמצוות תחת הפרגול המונף של הנאצים ימ"ש.

הפעם הראשונה בה שוחחו השניים הייתה באחד הבקרים בהם שהו יחד במחנה. הייתה זו שעה מוקדמת מאוד, בחוץ היה חשוך עדיין, ושניהם עמדו בצוותא על יד שער המחנה יחד עם שאר בני המחנה, ממתנינים לבואם של אנשי הס"ס החמושים שהיו מלווים אותם אל מקום עבודת הפרך. באותם רגעים, היו כולם עטופים בשתיקתם, מהרהרים בגורלם, בבני משפחתם. היו שידעו את מה שעלה בגורל יקיריהם והיו שלא ידעו, אלה כאלה הבינו את המצב הטראגי בו מצויים כלל ישראל. אם בשעות העבודה לא היה זמן למחשבות, הרי שאותם שעות בה הבריאה כולה נמה עדיין את שנתה, היו השאלות המייסרות להן לא ידעו מענה, מתעוררות בלבות האנשים.

עמד לו הנער הצעיר, כשלפתע נגש אליו אחד מבני המחנה ושאל אותו: יקירי, רצונך שאשאל אותך שאלה קצרה? הנהן הנער בראשו כמסכים. והיהודי המשיך: דוד המלך אומר בספר תהלים (כז יד): 'קְוֶה אֶל ה' תְּזַק וַיִּצְמַח לְךָ יְקוּהָ אֶל ה'.' האם תדע לומר מדוע יש כאן כפילות לשון ב' פעמים 'קוה אל ה'?

הביט הנער באיש השואל והתבונן בו. האיש ששאל את השאלה היה בסביבות גיל הארבעים, מוצאו היה מארץ הונגריה, ודובר היה את שפת האידיש. הנער עצמו לא הכיר את השפה עד בואו למחנה אושוויץ, מפני שבעיר הולדתו פראג שבצ'כיה לא דיברו אידיש, אבל השפה הגרמנית שהיתה שגורה על פי הנער עזרה לו ללמוד במהירות את שפת האידיש כדי להצליח לתקשר עם שאר בני המחנה שברובם דיברו אידיש.

ניתן היה לראות על עיני השואל כי הוא אינו מצפה לקבל תשובה מהנער שבסך

הכל היה אז כבן שש עשרה שנים. ידיעותיו בתורה היו מועטות ולא היו לו מושגים של דקדוקי לשון ועיונים בספר תהלים. על אחת כמה וכמה, כשהנער נמצא במחנה השמדה וחיוו תלויים לו מנגד.

האיש לא ציפה לקבל מהנער תשובה על שאלתו, וניכר היה עליו שהרגיש צורך פנימי להביע את המחשבות שהתרוצצו בקרבו ומשום מה פנה דוקא אל הנער, כמי שיקשיב לו לרעיון המוסרי שעלה בראשו. ושמה, גם היה סבור האיש שדווקא הנער הצעיר הוא זה שצריך לשמוע את דברי החיזוק הללו.

לאחר שחלפו מספר שניות של שתיקה, פתח האיש ואמר: אגיד לך את סוד הדבר. פעמים והאדם מצוי במצבים כאלה בהם הוא עלול לאבד את תקוותו בה, חלילה. לכן אחרי שדוד המלך אומר 'קוה אל ה', הוא מוסיף לומר 'חזק ויאמץ לך', עליך להתחזק ולהתאמץ ולגייס את כל הכוחות הטמונים בך על מנת לא להתיאש. אחרי שעשית כל זאת אומר לך דוד המלך שנית 'קוה אל ה'. אפילו בזמנים הגרועים ביותר צריכים להתחזק ולקוות אל ה'.

והיה הנער מתאר את אותם רגעים: היו אלה דברים היוצאים מהלב. היהודי לא התכוון באותה שעה לתת לי שיעור של פרשנות בספר תהלים או להראות לי את כוחו הגדול בדברי אגדה ומחשבה. ראיתי עליו וידעתי היטב שבאותם רגעים הוא חי את הפסוק הזה לפי הפירוש שהוא נתן לו. הפסוק הזה והפירוש האמיתי הפיחו בו רוח חיים כדי שיוכל להמשיך ולסבול את הצרות העל אנושיות שבאושוויץ. גם עבורי, ממשיך הנער ואומר, היה זה שיעור מאלף באמונה תמימה, מסר שאין למצוא כדוגמתו בכל ספרי המחשבה. שיעור באמונה שנמסר בחשכת הלילה ובקור העז על יד שער מחנה השמדה.

עם הזמן, ממשיך הנער ומתאר הכרתי טוב יותר את האיש. נוכחתי לדעת שיהודי הונגרי זה, ששמו נשכח ממני ברבות הימים ובצוק העתים, היה איש צדיק תמים, ירא שמים מופלג, שעשה הכל כדי לשמור על מצוות התורה, ממש במסירות נפש. כמה מאותם מעשי צדקות שלו הייתי עד להם,

ואם כי לא את כולם אני עדיין זוכר, הרי שאחדים מהם עודם זכורים לי, ולא ללמד על עצמם יצאו אלא ללמד על הכלל כולו יצאו.

מדי ערב היה רגיל האיש להתפלל תפילת ערבית ליד דרגש השינה שלו. היה זה לילה אחד, האיש עמד בתפילה בדביקות, והנה באמצע תפילת שמונה עשרה, נכנס אל הצריף 'זקן הבלוק'. היה זה אסיר גרמני, שהוא האחראי והשולט בכל הצריף. תפקידו, ותפקיד עוזריו, היה לדאוג לכך שהאסירים הנתונים תחת חסותם ימלאו בקפדנות את כל חוקי המחנה, וכן יקפידו על הסדר והניקיון בצריף. הם גם היו אחראים לחלוקה סדירה של מנות האוכל הזעומות שחולקו לאסירים.

אותו גרמני רשע ואכזר היה כמו אנשי הס"ס בעצמם, והוא הטיל אימה ופחד נוראים על האסירים. האסירים היו מחויבים לעמוד דום לפניו, והוא היה יכול היה לעשות בהם כטוב בעיניו. אחד מחוקי המחנה שעליו היה מופקד 'זקן הבלוק' היה אכיפת איסור חבישת כובע על הראש בתוך הצריף. זו הייתה אחת ההוראות החמורות בכל המחנות: 'בהכנסך לצריף - הסר את כובעך'. הפרת איסור זה הייתה כרוכה בעונשים חמורים ביותר, וכמובן שאיש לא ההין להסיר את כובעו כש'זקן הבלוק' האכזר היה נוכח.

עם כל זאת, היהודי המשיך להתפלל כשראשו מכוסה והתעלם לחלוטין מנוכחותו של 'זקן הבלוק'. הגרמני האכזר בראותו יהודי עומד וכובע על ראשו, צעק עליו וצוה לו להסיר את הכובע תיכף ומיד. אלא שהיהודי לא נע ולא זע ממקומו, הוא נותר על עמדו, ראשו מכוסה והוא ממשיך בדביקות בתפילתו.

כל הנוכחים היו המומים למראה עינם. הם לא האמינו בראותם את עוז רוחו של היהודי הדבק באלוקיו, את עמידתו האיתנה ואי התייחסותו לדרישת 'זקן הבלוק' להסיר את הכובע. היו אלו רגעים מתוחים ביותר, כשמצד אחד עומד היהודי ומתפלל, ומולו ניצב 'זקן הבלוק', ממש כ'זה לעומת זה עשה אלוקים'. הרוע והטומאה במלחמתם נגד הטוב והטהרה.

רק לאחר דקות שנדמו כנצח סיים היהודי את תפילתו, הסיר את כובעו וניגש

האסירים עלו על הדרגשים וחיפשו תחת השמיכה מקלט מהקור העז.

מספר הנער: בדרגש הסמוך אלי שכב היהודי ההונגרי הצדיק. כמוני, גם הוא רעד בכל גופו. לפתע הוא קרא לי וביקש שאבוא לשכב על ידו. מילאתי את בקשתו. כעבור מספר רגעים, כשאנו שוכבים על הדרגש באושוויץ, רועדים בכל הגוף, התחיל היהודי לספר לי, שמדי לילה, לאחר שהוא מסיים את יום העבודה המפרך, לפני שהוא סוגר את עיניו לשינה הקצרה, הוא מקפיד לקבוע עתים לתורה.

אמנם במחנה ההשמדה אושוויץ אין שום ספר שממנו אפשר ללמוד תורה, אולם הוא זוכר בעל פה את שלמד בצעירותו. מדי לילה הוא חוזר ומשנן בעל פה את דפי הגמרא אותם הוא זוכר. גם כעת, למרות עייפותו הרבה ולמרות הקור העז שאינו מרפה מאתנו, הוא אינו רוצה לבטל את קביעותו. הוא אמר לי שכעת הוא לומד מסכת ביצה, וביקש ממני שאקשיב לו. הוא החל לסכם את דף הגמרא ולומר את השקלא והטריא של הגמרא. הוא קרא את דפי הגמרא בניגון מתוק של געגועים וערגה, בדיוק כפי שרגילים ללמוד גמרא בבית מדרש.

זהו היה שיעור הגמרא המיוחד שקבלתי באותו לילה. על כגון זה בוודאי נאמר: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. אשריך ישראל מי כמוך!

על הפסוק (ויקרא כו מד-מה): 'וְאֵף גַּם זֹאת בְּהֵיאוֹתָם בְּאַרְץ אֲיִבֵיהֶם לֹא מֵאֲסִתִּים וְלֹא גְעֻלְתִּים לְכַלְתָּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם', מפרש רבינו האביר יעקב זיע"א שיש כאן לימוד על מסירות נפשם של בני ישראל ללימוד התורה ולקיום המצוות, אפילו בזמן שהם בגלות בארץ אויביהם וצרות רבות אופפות אותם, ובזכות זאת הקב"ה מתנחם עליהם ומבטל מעליהם גזירות קשות ורעות. וזהו שאמר הכתוב: 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, אין זאת' אלא תורה ומצוות, שהרי התורה קרויה 'זאת', כמו שנאמר (דברים ד מד) 'זאת התורה', והמצוות קרויים 'זאת' כמו שנאמר (דברים ו א) 'וזאת המצוה'. ואם עוסקים הם בזאת התורה והמצוה גם בזמן שהם בארץ אויביהם, הרי שבזכות זה הם זוכים שהקב"ה נענה לעומתם לאמר 'לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפיר בריתי אתם'.

הרי באותו רגע עברתי כמה 'עבירות' חמורות ביותר: הנחת תפילין, ובנוסף לכך גם חבשתי כובע לראשי, דבר שהיה מנוגד כאמור לחוקי המחנה. גם עמידה כשהגב מופנה אליהם נחשבה עבירה חמורה. ועל הכל, עשיתי את כל זה באמצע העבודה! דבר זה נחשב לחבלה במאמץ המלחמתי, שאין עוון חמור ממנו. צדיק תמים היה היהודי בעל התפילין, ובוודאי בזכותו ובזכות התפילין שלו התרחש לי הנס הזה שלא הבחינו בכך ולא הרעו לי.

ממשיך הנער ומספר על מעשה נוסף שכדבריו היה חרות על לוח ליבו מבלי יכולת לשכחו: באחד הלילות, לאחר שחזרו מהעבודה, נצטוו כל בני הצריף לעבור תהליך של חיטוי. מדי פעם היו שלטונות מחנה אושוויץ מבצעים חיטוי לכל האסירים בכדי להשמיד כינים ושאר מיני שרצים וזוחלים שהתרבו מאוד בתנאים הנוראים של חוסר ההיגיינה בהם חיו. את החיטוי היו עושים בבית מרחץ מיוחד, שם לקחו מכל האסירים את בגדיהם חוץ מהנעליים וחגורות העור. את כל הבגדים היו מכניסים לתוך תא מיוחד אליו הזרימו אויר חם מאוד, וזה היה משמיד ומכלה את כל המזיקים שהיו על הבגדים. האסירים עצמם היו מתקלחים במים חמים, ולאחר מכן מרחו את גופם בחומר מחטא חריף מאוד שהיה משמיד את הזוחלים.

חומר החיטוי היה עוצמתי ביותר וגם זמן רב לאחר החיטוי עדיין חריפותו הייתה מורגשת היטב. אחרי שסיימו האסירים את הרחצה והחיטוי, היה עליהם להמתין כדי לקבל את הבגדים הנקיים. אלא שבאותו לילה חלה תקלה פתאומית במתקן זה שנועד לחיטוי הבגדים. זמן רב נאלצו האסירים להמתין בחזרי המקלחות כדי לקבל את הבגדים, אך לשווא.

לבסוף החליטו הגרמנים האכזריים שעל האסירים כולם לחזור אל הצריף ללא הבגדים. לא נותרה להם ברירה, והם הוכרחו לעבור בריצה בחוצות המחנה בשעת לילה מאוחרת כשקור מקפיא שורר בחוץ. עם הכנסם של האסירים אל תוך הצריף, רועדים ומצומזמים בכל גופם, ציפתה להם אכזבה נוספת: אם במשך כל הדרך הם קיוו שלפחות יוכלו להתחמם על הדרגשים בצריף מתחת ה'שמיכות', תיכף עם הכניסה לשם נוכחו לדעת שגם השמיכות נלקחו לחיטוי. כעבור זמן רב הביאו לאסירים את השמיכות בלבד.

אל 'זקן הבלוק' כדי להסביר לו את מעשהו. היהודי הסביר לו שבאותם דקות הוא עמד בתפילה לפני בורא עולם, ומנהג היהודים בתפילתם הוא לכסות את הראש. לכן הוא לא יכול היה להפסיק ובוודאי שלא להוריד את הכובע. היה זה נס גמור שתגובתו של אותו רשע 'זקן הבלוק' הייתה רק שרשרת ארוכה של דברי חירוף וגידוף אותם השמיע בלעג שחצני. הדבר היה יכול להסתיים בעונש חמור ביותר, אולם משמים שמרו על היהודי.

ליהודי זה היה נכס יקר מאד: זוג תפילין כשרות. אין צורך לומר שזוג תפילין במחנה ההשמדה אושוויץ היה דבר נדיר מאד. כיון שהציאה לעבודה הייתה בשעת בוקר מוקדמת מאוד, עוד בטרם עלה השחר, ואילו החזרה מהעבודה הייתה כבר בשעות הלילה, היה היהודי יכול לקיים את מצות הנחת תפילין רק כשהוא היה נמצא במקום העבודה. בשל כך עמל היהודי קשה והצליל למצוא מקום מסתור הגון בו הוא היה מצניע את התפילין.

גם עצם הנחת תפילין במקום העבודה היה דבר מסובך מאד. היה עליו להיעלם באמצע העבודה באופן שלא יבחינו בכך, למצוא מקום מסתור כלשהו שבו יוכל להניח תפילין מבלי שמישהו מהנאצים ירגיש בכך. לפעמים היה נכנס לתוך ערימת קש גדולה, שרבות כאלה היו נמצאות שם, ובמצב של שכיבה היה מניח אותם.

גם לידידו הנער הוא נתן את התפילין כדי שיוכל לקיים את המצוה. מספר הנער: פעם אחת אירע לי דבר שאפשר להסבירו רק כנס גמור. נכנסתי לאחד הצריפים ששימש כבית מלאכה ובו ישבו אסירים רבים ועסקו איש איש במלאכתו. בראותי שאין גרמני בקרבת מקום ואיש אינו שם לב למעשי, נעמדתי באחת הפינות, הנחתי תפילין כשפני מופנות לקיר והתפללתי.

בעומדי כך, עטור תפילין וכובעי על ראשי, השתרר במקום שקט בלתי רגיל. הסתובבתי כדי לעמוד על פשר הדבר, ולתדהמתי ראיתי שבאותו רגע ממש עברו מאחורי גבי במרחק של מטרים ספורים, שלושה קצינים גבוהים של ה"ס", וביניהם מפקד המחנה ומפקד אזורי הממונה על עניני העבודה. הם הופיעו לביקורת פתע. אף אחד מהם לא הבחין בי ובמעשי, ואין לתאר מה היה קורה לי אילו הבחינו בי.

מילין יקירין וחידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
דבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֹרֵי־תָא יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

שתי דרגות בעמל התורה

הנמשל מובן, שצריך האדם לשמור עצמו מאד מאד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חי עולמים ואין קץ לגדולתו, ולעמוד לפניו באימה ביראה ובהכנעה כראוי, אמנם אדם אשר מקדיש כל עתותיו רק לעסק התורה הקדושה הרי הוא עושה מלאכת ה' ויכול לנהוג מנהג חירות כבן חורין ממש, כידוע שהתורה לבושו של הקדוש ברוך הוא. אולם אם עוסק בענייני עולם הזה ומעשים גשמיים כמשא ומתן וכדומה, אף שהוא עושה לשם שמים, מוטל עליו ביותר לנהוג זהירות יתירה ולהיות שרוי במורא שלא יתכוון להנאת עצמו אלא שכל מעשיו יהיו לשם שמים באמת, כמו שכתוב (משלי ג' ו) 'בכל דרכיך דעה'.

עבודה קשה לעסוק בגשמיות על פי תורה ונצרך להתפלל על כך

והנה, לקיים את התורה הקדושה בשעה שעוסק במשא ומתן קשה מאד ונצרך לכך שמירה מעולה, שלא לדבר שקר, ושלא להונות את חבריו בראיה ובשמיעה ובכל העניינים, וזה עמל גדול. לכן, בשעה שהאדם רוצה ללכת לעסוק במשא ומתן, יעמוד אצל הפתח ויתן ידו על המזוזה ויאמר, רבונו של עולם, אנא תשמור אותי מדבר שקר ומליצנות, מרכילות ומשנאת חנם, ומשאר דברים הרעים. וזה הפירוש במשנה (אבות פ"ב מ"ב) 'פה תלמוד תורה עם דרך ארץ', שתמיד בשעת העסק במשא ומתן יתנהג הכל על פי התורה.

ובזה פירש הרה"ק מסאסוב ע"ה את דברי התורת כהנים הנ"ל, כשהוא אומר 'ואת מצוותי תשמרו' הרי קיום המצוות אמור, גם לענין הלימוד כפשוטו, הא מה אני מקיים 'אם בחוקותי תלכו', שתהיו עמלים בתורה שאם תהיו עמלים במשא ומתן ואף עסקי עולם הזה יהיו אף הם בתורה דהיינו כדת וכהלכה על פי התורה ביושר ובצדק, עכדה"ק. ולפי דבריו אפשר להוסיף ולבאר דברי התורת כהנים שתהיו עמלים בתורה, עליכם לעמול הרבה כדי שיהיו מעשיכם לפי התורה.

את זה, שבמקום אחד (אבות פ"ו מ"ב) אמרו שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, ובמקום אחר (ראה סנהדרין צט:) אמרו הוי עמל בתורה, ומדוע נקרא עמל.

ותירץ במשל למה הדבר דומה, לשני בני אדם הבאים לפני מלך בשר ודם והם שונים זה מזה, כי אחד הבא לפני המלך לבקש ממנו איזה דבר צריך לשמור עצמו מאד שלא ישב רק יעמוד סמוך לפתח באימה ובהכנעה כדרך שעומדים לפני המלך, ואילו השני הבא לפני המלך לצורך המלך עצמו כגון חייט שבא לתפור בגד בשביל המלך, אזי הוא בן חורין ורשאי לשבת אצל שולחן המלך, שהרי אם יעמוד בהכנעה לא יוכל להוציא דבר מתוקן מתחת ידו.

אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְגו' (כו, ג).

במצות לימוד התורה הקדושה הצטוינו בתורה ציווי מיוחד, לא רק ללמוד אלא גם להיות עמלים בתורה, כמו שכתוב 'אם בחקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם', וברש"י מביא בשם תורת כהנים לפרש 'אם בחוקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, 'ואת מצוותי תשמרו' שהעמל בתורה יהיה על מנת לשמור ולקיים את המצוות.

הקשה הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב ע"ה שהפירוש תמוה מאד, כי הלוא בכלל קיום מצוות נשמע שיהיו עמלים בתורה שהוא אחד ממצוות התורה. והוסיף להקשות עוד על שני מאמרי חז"ל אשר לכאורה נראים כסותרים זה

מִי־הֵתָא דְפִלְיָאָה

ברכות לרוב לעוסק בתורה ומצוות

אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם. וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַתִּי הָאֶרֶץ יְבֹולָה וְעַץ הַשָּׁדֶה יִתֵּן פְּרִיָו. וְהִשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁיג אֶת זֶרַע וְאָכַלְתֶּם לֶחֱמִיכֶם לְשִׁבְעָה וְיִשְׂבַּחְתֶּם לְבָטַח בְּאַרְצְכֶם (כו ג-ה). הנה התורה מונה את הברכות שיזכו להם ישראל בזכות עסק התורה והמצוות, וכך פירש בדרשות חתם סופר (ח"ב רפב. ד"ה ובהספידא) את הברכות האמורות בדרך דרוש: בחוקותי תלכו הכוונה שהליכתו בכל דרכיו מראשית צמיחתו בעודו צעיר לשנים יהיו בחוקות התורה, וכן ומצוותי תשמרו רמז ללימוד התורה כדאיתא בספרי (ראה פ' נח) 'ושמרתם' זו משנה, ועשיתם אותם בקיום מצוות התורה במעשה.

על ידי כן יזכה לברכה בגשמים בדיש בבציר בזרע ובאכילת הלחם לשובע. ברכת הגשמים רמז לשפע ברכה בגשמיות, שכן תיכף לתלמידי חכמים ברכה (ברכות מב.). ועל ידי לימודו יזכה שתהיה התורה סדורה וידועה לו כמו תבואה לאחר 'דיש', כי הבקי בתורה נקרא בלשון חז"ל (ברכות סד.) 'בעל החיטים', ו'בציר' רמז לחכמת השכל והפלפול שנמשלו לין הבא מהענבים, וכן יזכה להעמיד תלמידים הגונים וזהו 'זרע' המצמיח תלמידים כמוהו, ויהיה לימודו מכוון אל האמת כמו שכתוב 'אכלתם לחמכם לשובע' מבלי טעות.

אכן כל זה בתנאי ש'וישבתם לבטח בארצכם', היינו שיהיה הקב"ה בטוח בו שלא יסור ליבו, כי אם עלול הוא לחטוא שמא יקחנו הקב"ה מן העולם קודם זמנו (ראה חגיגה ה.).

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שכר עמל התורה

עמלים בתורה לתוהו והבל כל יגיעתם כי אינו לצורך מצוה.

אכן היכולת ביד כל אדם לקבל שכר גם על עמלו וטרחו בדרך ארץ ועסקיו שהוא מוכרח לעבוד בכדי להחיות את נפשו ונפשות אנשי ביתו, בתנאי שיעקר כוונתו בעסק הזה הוא רק כדי שיהיה לו ממה להתפרנס, למען ימצא מרגוע לנפשו לעסוק אחר כך בתורה ולעבוד את ה' יתברך, וניתן להבחין בכוונות האדם בעסקיו לפי מעשיו בשעה שעדיין לא הגיע הזמן לצאת לשוק לעסוק בסחורה, שאז באשמורת הבוקר הוא קובע עתים לתורה, וממילא מוכח כי גם אחר כך כשמוכרח לצאת לפעלו ולעבודתו בעסקי עולם הזה, שאין כוונתו כי אם למען עסק התורה וקיום מצוותיה, אשר על כן מלבד השכר שהוא מקבל על העסק בתורה הקדושה הוא יקבל שכר גם על עמלו וטרחו לצורך פרנסתו, הגם שהוא עסק של רשות, מאחר שיעקר כוונתו למען ה' ותורתו, ונחשב לו כאילו לומד תורה הקדושה כל היום.

אף העמל בעסקכם יהיה לצורך לימוד התורה

בענין זה מצא **המאור ושמש** (פרשתנו) רמז בלשון הפסוק **אם בחוקתי תלכו** שנצטוינו על ענין העמילות בתורה בלשון הליכה, שלכאורה אינו מובן, איך שייך ענין הליכה אצל העסק בתורה הקדושה. אך לפי דברי האור החיים הקדוש יובן הכוונה, **אם בחוקתי תלכו**, אם גם ההליכה שאתם הולכים לעשות מלאכתכם להביא טרף לביתכם, תהיה בשביל חוקותי, כדי שתוכלו לעסוק בתורה הקדושה בישוב הדעת בלי שום דוחק. וזה שפירש רש"י 'שתהיו עמלים בתורה', שגם העמל שאתם עמלים לצורך הפרנסה יהיה רק בשביל התורה, כדי שלא תהיו טרודים בדאגת הפרנסה ותוכלו לעסוק בתורה במנוחת הנפש. ועל זה הבטיחה התורה, כי בעשותכם זאת גם השם יתברך יעשה את שלו, להזמין פרנסתכם בלי טורח, וזהו שאמר אחר כך **ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יבולה וגו'**, שיצוה השם יתברך אתכם את הברכה ויברך את מעשי ידיכם, שלא תצטרכו לבלות הרבה זמן ותוכלו לעסוק בתורה מתוך הרחבה.

בכלל אפשר שאדם אשר יגע בעסק או במלאכת חבירו ולא יבוא על שכרו.

ביאור 'אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר'

אלא ביאר החפץ חיים, בנוהג שבעולם מי ששכר לו פועל לתפור לו בגד או מנעלים, והפועל יעמול בזיעת אפו כל היום וכל הלילה ולא יגמור לתפור את הבגד או המנעלים, כלום יקבל שכרו, הלא לשוטה יחשב אם יבקש, כי הלוא עיניו של הבעל הבית נשואות אל הבגד, ואם לא השלים מלאכתו, אף אם יעמול שבוע שלם לא ישלם לו, כי לא עבור העמל הוא מקבל שכר אלא על המעשה, ועמל בלי מעשה אין בו תועלת.

אולם, לא כן הדבר בלימוד התורה הקדושה, נצטוינו לעמול ולהתייגע בתורה כמו שפירשו חז"ל בפסוק 'אם בחוקתי תלכו', ואף אם לא יבין את העניין לאשורו כמו שאמרו חז"ל (גיטין מג). אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן תחילה, מכל מקום הוא מקבל שכר על העמל ואפילו אם המלאכה לא נעשתה בשלימות, כי העמל בלימוד התורה אינו רק אמצעי בלבד להצלחה בלימוד ולהבנת עמקי סודות התורה אלא הוא תכלית ויעוד בפני עצמו. וזהו פשרם של הדברים, 'אנו עמלים ומקבלים שכר' אפילו על העמל לבד, 'והם עמלים ואינם מקבלים שכר' על העמל כי אם על המלאכה.

עמל בפרנסה לצורך התורה - כלימוד ייחשב

ביסוד הדברים כבר עמד **האור החיים הקדוש** בחיבורו **חפץ ה'** (ברכות שם) וביאר, שכוונת רבי נחוניא שכאשר קובע אדם עת לתורתו ומכורח פרנסתו יוצא להביא לחמו בעמל ויזע, נמצא כי כל עמלו הוא בכדי שיוכל ללמוד כי הרי 'אם אין קמח אין תורה' (אבות פ"ג מ"ז), אם כן כל עמלו וטרחתו בעולם הזה הם מכשירי מצוה לעת הזאת שלומד בו ומכשירי מצוה הרי הם כמצוה עצמה. ולכן מודה ומשבח לקב"ה שזיכהו להיות מיושבי בית המדרש בקביעת עתים לתורה, כי אז הגם שעמל הוא, מקבל על כך שכר כאילו למד באותה שעה. אך יושבי הקרנות שאינם

אמר רבי יהודה, אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה בחכמתו (קהלת ז א) 'טוב שם משמן טוב, ויום המוות מיום הוולדו'. למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה, ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא.

יש להקשות, מה הוא שאמר 'עמלו בתורה', הוי ליה למימר 'שעמל בתורה'. עוד קשה, מהו שאמר 'ועושה נחת רוח ליוצרו' הרי כפי הנראה מדובר על שכרו שלאחר פטירתו ואם כן 'עושה נחת רוח' היה לו לומר ולא לשון הווה. ועוד, למאי נפקא מינה שהינו 'גדל בשם טוב', הרי העיקר והתכלית שבסופו של דבר יהיה נפטר מן העולם בשם טוב. וגם, מה בא לומר 'למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה', הלא הוא דבר ברור שכאשר ילמד תורה הרבה יקבל שכר הרבה. וכן מה בא ללמד באמרו לאחר מכן 'ודע מתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא'.

אם יעמול בתורה שקדמה לשמש יקבל שכר על עצם העמל

אפשר להבין הדברים בהקדם מאמר חז"ל (שבת ל:): על הפסוק (קהלת א ג) 'מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש' ודרשו 'תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש יש לו', וכפי שפירש רש"י: אם יעמול בתורה שקדמה לשמש, יש יתרון. כלומר, בכל עמל שיעמול בעולם הזה בדברים הגשמיים אין לו יתרון ושכר על עצם העמל, ורק אם יניב עמלו תוצאה יקבל שכר על התוצאה. וכך דרש **החפץ חיים ע"ה** (על התורה בפרשתנו) בענין עמלה של תורה, שלמד מדברי חז"ל בפסוק 'אם בחוקתי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, שיעיקר ההליכה בחקות התורה הוא העמל, ועליו נצטוינו. ופירש בזה תפילת רבי נחוניא בן הקנה (ברכות כח:): שאנו מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא בסוף הלימוד ובסיום מסכת, ש'אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', אשר לכאורה הדברים צריכים ביאור, וכי מצאנו חייט תופר בגד או סנדלר תופר מנעלים ואינם מקבלים שכרם, והאם

עיקר התכלית עמל ויגיעה בתורה

ד"ה בפסוק אם) שאם עוסק בתורה בשמחה גם היגיעה נחשב לו לתענוג, ומכל מקום גם מי שאינו זוכה למדרגה זו, והתורה חשובה אצלו כעמל ויגיעה, גם הוא זוכה לכל הברכות האמורות בפרשה, כפי שפירש רש"י 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה, לשון עמל וכבודות, ועל זה אמרה תורה 'ונתתי גשמיכם בעתם וגו'.

נמצא כי עצם העמל ללימוד ייחשב, כי העמלים בתורה הקדושה זוכים ומקבלים שכר על עמלם גם אם לא השיגו כל כך, כמו שכתוב בגמרא (ברכות כח): 'אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', ופירש בשו"ת כתב סופר (או"ח יז ד"ה ולהיות) שבדאי גם העמלים בענייני העולם הזה מקבלים שכר על עמלם, אבל שכרם הוא על מה שהרויחו במסחרם ולא על עמלם, ואם היו יכולים להשתכר בלי עמל היו מרוצים בכך ביותר. אמנם העמלים בתורה, אדרבה עיקר שכרם הוא לפי יגיעתם ועמלם, וכמו שאמרו (אבות פ"ה מכ"ג) לפום צערא אגרא, ועיקר השכר הוא בעבור היגיעה ולא בעבור הריווח.

כי בעודם יגיעים בתורה הגינה עליהם זכות עסק התורה מפני הפורענות, ואפילו שהיו נכשלים בג' עבירות חמורות כמבואר בגמרא (יומא ט); בכל זאת לא נאבדו מן הארץ עד שהתרשלו מיגיעת התורה, כמו שדרשו (ב"מ פה): על הפסוק (ירמיה ט יא) 'על מה אבדה הארץ' על שלא בירכו בתורה תחילה, כמו שממשיך הפסוק (שם פסוק יב) 'ויאמר ה' על עזבם את תורת וגו' ולא הלכו בה', כי יגיעת התורה היא הנקראת בלשון הליכה, כמו שדרשו חז"ל 'אם בחקותי תלכו' להיות עמלים בתורה, ועל זה אמרו 'שלא ברכו בתורה תחילה' שלא התקיים בהם לשון הברכה 'לעסוק בדברי תורה' בדרך יגיעה וטורח.

היגיעה בעבודת ה' חשובה כמנוחה
לימוד התורה ועבודת ה' יש והם באים לו לאדם בקושי, מכל מקום אם עושים את העבודה באהבה ובחשק אין זה עמל ויגיעה אלא עונג ושמחה. כך רואים בבית המקדש שהיו הכהנים והלוים עובדים עבודתם, ועם זאת היה נקרא מקום המקדש 'מנוחה ונחלה', כיון שמצאו בו מנוחה בעבודתם. וכן פירש בדברי חיים

אם בחקותי תלכו וגו' (כו ג). כתב רש"י: שתהיו עמלים בתורה.

עיקר מעלת לימוד התורה הוא מתוך עמל ויגיעה, ולא שיהיה הלימוד רק בדרך תענוג, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סג): שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וזה אמרו 'שתהיו עמלים בתורה' שיהיה הלימוד בדרך עמל ויגיעה לפלפל ולישא וליתן בעומקה של הלכה, כי הלימוד בלי יגיעה אינו מתקיים באדם. בזה פירש הט"ז (או"ח סי' מז סק"א) הטעם שתיקנו בנוסח ברכת התורה 'לעסוק בדברי תורה', שיהיה לימוד התורה בעסק וביגיעה [כמו שכתב הב"ח (או"ח סי' מז אות ג): שעיקר ההבטחה שהבטיחנו הוא יתברך לא היתה אלא על עסק התורה הוא העמל והטורח, כמו שכתוב 'אם בחקותי תלכו' שתהיו עמלים בתורה שבעל פה, על מנת לשמור ולקיים, 'ונתתי גשמיכם בעתם' וגומר (פסוק ד), לכך תקנו לברך 'לעסוק בדברי תורה'], וזכות יגיעת התורה בכוחה להגן על ישראל מן הפורענות, וכיון שחדלו מלטרוח בעסק התורה התגלגל הדבר שנאבדו ישראל מארצם.

השפעות גשמיות ורוחניות בעתם

הברכה להשפעות קדושה בעתם ובזמנם

עוד אמרו לבאר במהותה של הברכה 'ונתתי גשמיכם בעתם', שיש להבין בה מה ענין ברכה זו לעסק התורה, וכי זהו רצונו של ה' ללמד תורה שיהיו הגשמים מצויים לו בזמנם, מסתמא עיקר רצונו להתברך בעניינים הנוגעים אל הנשמה הרוחנית. אמנם ברכה זו רומזת גם לענייני עבודת ה', כי לפעמים בעת התפילה והלימוד אין דעתו מיושבת עליו כל כך, והתורה והתפילה אינם עולים יפה, ודוקא בקומו מעם הספר מתעוררים בקרבו כיסופין ותשוקה לעבודת ה', ונפשו עגומה עליו על שלא זכה למוחין דגדלות בשעה הראויה להם כשעסק בעבודת ה'. על זה באה הברכה שיהיו הגשמים ניתנים בעיתם, רמז לכך שהארת המוחין והרחבת הדעת תבוא לאדם בזמן הראוי והרצוי לכך כשהוא קובע עצמו לעבודת ה', ולא תהיה ההתעוררות הולכת לריק אלא הכל יהיה בעתו ובזמנו ויזכה לעשות חיל בהארת המוחין בעתם ובזמנם.

להאיר הדרך באמרה **אם בחקותי תלכו**, אם תלכו בכל דרכיכם מתוך דביקות במחשבתו בה' יתברך עד שתבואו למדרגה זו שיתבטלו מכם כל תאוות הגשמיות, אל לכם לחשוש שלא תוכלו לעבוד את ה' בגשמיות, כי זאת הברכה מאתי תצא **ונתתי גשמיכם בעתם** יתן לכם ה' יתברך גשמיות מחודשת לעת הרצויה והנדרשת לעבודת ה' בענייני גשמיות, ולא עוד אלא שזוכה להעלות את הגשמיות לקדושה.

אך כל זה יתן מבית המלך לעתו ולשעתו כדי שלא ימנע מהצדיק לחזור אחר כך למדרגתו כבתחילה, ולכן תיכף אחר כך חוזר הצדיק למדרגתו הראשונה ושוב מתבטלים ממנו כל חמדות ותאוות העולם הגשמי, כפי שזכה להשיג על ידי עבודתו בקודש.

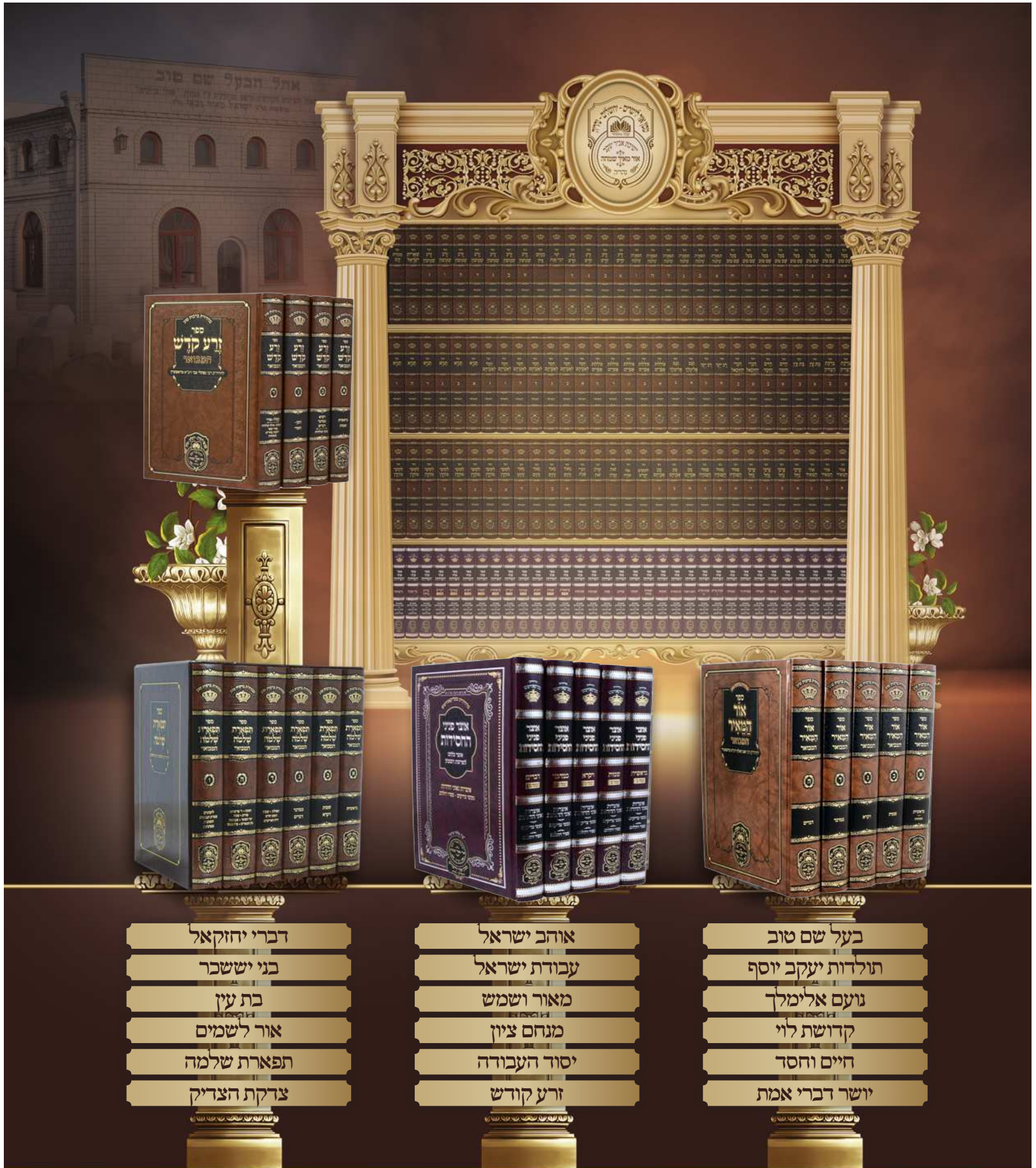
ונתתי גשמיכם בעתם וגו' (כו ד). מעבודת האדם שיקשר עצמו במחשבותיו הטהורים תמיד בעבודת השם יתברך תמיד, בבחינת 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח), עד שיגיע לדביקות עליונה שתתבטל חמדה גשמית מגופו כל עיקר ולא תהיה לו שום תאוה לתענוגי העולם הזה.

[ראה בתולדות יעקב יוסף (בראשית): ושמעתי בשם קדמון אחד שזהו שאמרו חז"ל (יבמות סד). שאבותינו היו עקרים, מצד דבקותם בו יתברך ובתורתו לא נמצא בהם תאוה וכו'. ובדגל מחנה אפרים כתב (וירא ד"ה הנה): ששמעתי אומרים בשם המנוח הרב המגיד ר' דוב בער ז"ל, שאפשר שהיו דבקים תמיד שני הצדיקים אברהם ושרה ברוחניות תאוות העליונים וכו', ולכן לא היו יכולים להוליד בגשמיות, רק נשמות גרים ברוחניות].

אם אמנם ילך בדרך זו, הלא כמעט אינו מן הנמנע שיוכל לעסוק בצרכי הגוף הנדרשים לקיום מצוות התורה. לפיכך באה התורה בנועם אמרי עליון

יצא לאור ע"י מכון אור לישורים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנשט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישורים
נציבונ ועימוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אודה ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת נינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להזמנות: 1800-22-55-66